

RAHVUSVAHELINE AUDITEERIMISE STANDARD (EESTI) 220*

FINANTSARUANNETE AUDITI KVALITEEDIJUHTIMINE

(kehtib 15. detsembril 2023 või pärast seda
algavate perioodide finantsaruannete auditite kohta)

SISUKORD

	Lõik
Sissejuhatus	
Käesoleva ISA ulatus	1
Ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteem ja töövõtu meeskondade roll	2–9
Jõustumiskuupäev	10
Eesmärk	11
Definitsioonid	12
Nõuded	
Liidrite kohustused auditite kvaliteedi juhtimisel ja saavutamisel	13–15
Asjassepuutuvad eetikanõuded, sealhulgas sõltumatuslega seotud nõuded	16–21
Kliendisuhete ja auditi töövõtude aktsepteerimine ja jätkamine	22–24
Töövõtu ressursid	25–28
Töövõtu läbiviimine	29–38
Monitoorimine ja korrigeerimine	39
Üldise kohustuse võtmine seoses kvaliteedi juhtimise ja saavutamisega	40
Dokumentatsioon	41
Rakendus- ja muu selgitav materjal	
Käesoleva ISA ulatus	A1
Ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteem ja töövõtu meeskondade roll	A2–A14
Definitsioonid	A15–A27
Liidrite kohustused auditite kvaliteedi juhtimisel ja saavutamisel	A28–A37
Asjassepuutuvad eetikanõuded, sealhulgas sõltumatuslega seotud nõuded	A38–A48
Kliendisuhete ja auditi töövõtude aktsepteerimine ja jätkamine	A49–A58
Töövõtu ressursid	A59–A79
Töövõtu läbiviimine	A80–A108
Monitoorimine ja korrigeerimine	A109–A112
Üldise kohustuse võtmine seoses kvaliteedi juhtimise ja saavutamisega	A113–A116
Dokumentatsioon	A117–A120

Rahvusvahelist auditeerimise standardit (ISA) 220 „Finantsaruannete auditi kvaliteedijuhtimine“ tuleks lugeda koos standardiga ISA 200 „Sõltumatu audiitori üldised eesmärgid ja auditi läbiviimine kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega“.

* Käesolevas standardis rahvusvahelisele auditeerimise, ülevaatamise, kindlustandvate ja seonduvate teenuste ning kvaliteedikontrolli standardile, samuti nimetatud standardite eessõnale, eetikakoodeksile ning kindlustandvate teenuste raamistikule tehtud viidet, olenemata selle vormist, käsitatakse edaspidi viitamisena Rahvusvahelise Arvestusekspertide Föderatsiooni põhimõtete ja rahvusvaheliste standardite alusel koostatud ning audiitortegevuse seaduse § 46 lõike 2 kohaselt järelevalvenõukogu poolt kinnitatud vandeaudiitori kutsetegevuse standardile, sh rahvusvahelisele auditeerimise standardile (Eesti), ülevaatamise, kindlustandvate ja seonduvate teenuste ning kvaliteedikontrolli standardile (Eesti), samuti nimetatud standardite eessõnale (Eesti), eetikakoodeksile (Eesti) ning kindlustandvate teenuste raamistikule (Eesti).

Käesolevas standardis Rahvusvahelise Arvestusekspertide Föderatsioonile või tema organile või muule töövormile tehtud viidet, olenemata selle vormist, käsitatakse edaspidi viitamisena Eesti Audiitorkogule või tema asjakohasele organile, sh audiitortegevuse järelevalve nõukogule.

Sissejuhatus

Käesoleva ISA ulatus

1. Käesolevas rahvusvahelises auditeerimise standardis (*International Standard on Auditing, ISA*) käsitletakse audiitori spetsiifilisi kohustusi kvaliteedijuhtimise suhtes töövõtu tasemel finantsaruannete auditi puhul ning töövõtu partneri seonduvaid kohustusi. Käesolevat ISA tuleb lugeda koos asjassepuutuvate eetikanõuetega. (Vt lõigud A1, A38)

Ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteem ja töövõtu meeskondade roll

2. ISQM 1 kohaselt on ettevõtte eesmärk töötada välja kvaliteedijuhtimise süsteem finantsaruannete auditite või ülevaatuste jaoks või ettevõtte läbi viidavate muude kindlustandvate või seonduvate teenuste töövõttude jaoks ning rakendada ja kasutada seda süsteemi, mis annab ettevõttele põhjendatud kindluse järgmise kohta: (vt lõigud A13–A14)
 - (a) ettevõtte ja selle personal täidavad oma kohustusi kooskõlas kutsestandardite ning rakendatavate seadusest ja regulatsioonist tulenevate nõuetega ning viivad töövõtte läbi kooskõlas nimetatud standardite ja nõuetega ning
 - (b) ettevõtte või töövõtu partnerite välja antud töövõtuaruanded on antud tingimustes asjakohased.¹
3. Käesolev ISA tugineb alusele, et ettevõtte suhtes kehtivad ISQMid või riiklikud nõuded, mis on vähemalt sama nõudlikud. (Vt lõigud A2–A3)
4. Töövõtu meeskond, mida juhib töövõtu partner, vastutab ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemi kontekstis ja käesoleva ISA nõuete järgimise kaudu järgmise eest: (vt lõigud A4–A11)
 - (a) ettevõtte vastuste (st ettevõtte poliitikate või protseduuride) rakendamine kvaliteediriskidele, mis on kohaldatavad auditi töövõtu suhtes, kasutades informatsiooni, mille on edastanud ettevõtte või mis on ettevõttelt kogutud;
 - (b) arvestades auditi töövõtu olemust ja tingimusi, kindlaksmääramine, kas töötada välja ja rakendada töövõtu tasemel vastuseid lisaks neile, mis sisalduvad ettevõtte poliitikates või protseduurides, ning
 - (c) auditi töövõtust omandatud sellise informatsiooni edastamine ettevõttele, mille edastamine on nõutav ettevõtte poliitikate või protseduuride alusel, et toetada ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemi väljatöötamist, rakendamist ja kasutamist.
5. Teiste ISAd nõuete järgimine võib anda informatsiooni, mis on asjassepuutuv kvaliteedijuhtimise seisukohast töövõtu tasemel. (Vt lõik A12)
6. Kvaliteetsete auditi töövõttude järjepidev läbiviimine käesoleva standardi ja muude ISAd eesmärgi saavutamise kaudu iga töövõtu puhul teenib avalikku huvi. Kvaliteetne auditi töövõtt saavutatakse töövõtu planeerimise ja läbiviimise ning sellest aruandmise teel kooskõlas kutsestandardite ning rakendatavate seadusest ja regulatsioonist tulenevate nõuetega. Nende standardite eesmärkide saavutamine ja kohaldatavate seadusest või regulatsioonist tulenevate nõuete järgimine hõlmab kutsealase otsustuse rakendamist ja kutsealase skeptitsismi rakendamist.

¹ ISQM 1, lõik 14.

7. Kooskõlas standardiga ISA 200² on nõutav, et töövõtu meeskond planeeriks ja viiks auditi läbi kutsealase skeptitsismiga ning rakendaks kutsealast otsustust. Kutsealast otsustust rakendatakse informeeritud otsuste tegemisel tegevuskavade kohta, mis on asjakohased kvaliteedi juhtimiseks ja saavutamiseks, arvestades auditi töövõtu olemust ja tingimusi. Kutsealane skeptitsism toetab töövõtu meeskonna tehtud otsustuste kvaliteeti ja nende otsustuste kaudu töövõtu meeskonna üldist tulemuslikkust kvaliteedi saavutamisel töövõtu tasemel. Kutsealase skeptitsismi asjakohast rakendamist võib tõendada töövõtu meeskonna tegevuste ja infovahetuse kaudu. Sellised tegevused ja infovahetus võivad hõlmata spetsiifilisi meetmeid, et leevendada takistusi, mis võivad kahjustada kutsealase skeptitsismi asjakohast rakendamist, näiteks mitteteadlikku erapoolikust või ressursipiiranguid. (Vt lõigud A33–A36)

Skaleeritavus

8. Käesoleva ISA nõuded on mõeldud rakendamiseks iga auditi olemuse ja tingimuste kontekstis. Näiteks:
- (a) kui auditi viib täielikult läbi töövõtu partner, mida võib esineda vähem keeruka majandusüksuse auditi puhul, ei ole mõni käesoleva ISA nõue asjassepuutuv, sest need eeldavad töövõtu meeskonna teiste liikmete kaasamist; (vt lõigud A13–A14)
 - (b) kui auditit ei vii täielikult läbi töövõtu partner või kui auditeeritakse keerukama olemuse ja tingimustega majandusüksust, võib töövõtu partner määrata mõne protseduuri, ülesande või tegevuste kavandamise või läbiviimise töövõtu meeskonna teistele liikmetele.

Töövõtu partneri kohustused

9. Töövõtu partnerile jääb lõplik kohustus ja seega ka vastutus seoses käesoleva ISA nõuete järgimisega. Väljendit „töövõtu partner peab võtma kohustuse...“ kasutatakse nende nõuete puhul, mille korral on töövõtu partneril lubatud määrata protseduuride, ülesannete või tegevuste kavandamine või läbiviimine asjakohaste oskuste või sobivate kogemustega töövõtu meeskonna liikmetele. Muude nõuete puhul on käesolevas ISAs sõnaselgelt ette nähtud, et nõuet või kohustust täidab töövõtu partner ja töövõtu partner võib hankida informatsiooni ettevõttelt või töövõtu meeskonna teistelt liikmetelt. (Vt lõigud A22–A25)

Jõustumiskuupäev

10. Käesolev ISA kehtib 15. detsembril 2023 või pärast seda algavate perioodide finantsaruannete auditeerimise kohta.

Eesmärk

11. Audiitori eesmärk on juhtida kvaliteeti töövõtu tasemel omandamiseks põhjendatud kindluse, et kvaliteet on saavutatud järgmiselt:
- (a) audiitor on täitnud audiitori kohustused ja viinud auditi läbi kooskõlas kutsestandardite ning rakendatavate seadusest ja regulatsioonist tulenevate nõuetega ning
 - (b) välja antud audiitori aruanne on nendes tingimustes asjakohane.

² ISA 200 „Sõltumatu audiitori üldised eesmärgid ja auditi läbiviimine kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega“, lõigud 15–16 ja A20–A24

Definitsioonid

12. ISAdes kasutamise otstarbel on järgmistel terminitel allpool antud tähendused:

- (a) töövõtu partner³ – partner või muu ettevõtte määratud üksikisik, kes vastutab auditi töövõtu ja selle läbiviimise ning ettevõtte nimel väljaantava audiitori aruande eest ning kellel on, kui nõutav, kutsealase, seadusandliku või reguleeriva asutuse asjakohane volitus;
- (b) töövõtu kvaliteedi ülevaatus – töövõtu meeskonna tehtud märkimisväärseid otsustusi ja nendega seotud kokkuvõtteid käsitlev objektiivne hinnang, mille annab töövõtu kvaliteedi ülevaataja ja mis on lõpetatud töövõtuaruande kuupäeval või enne seda;
- (c) töövõtu kvaliteedi ülevaataja – partner, muu üksikisik ettevõttes või väline üksikisik, kelle ettevõtte on määranud läbi viima töövõtu kvaliteedi ülevaatus;
- (d) töövõtu meeskond – kõik partnerid ja töötajaskond, kes viivad läbi auditi töövõttu, ning mis tahes muud üksikisikud, kes viivad läbi töövõtu auditiprotseduure, välja arvatud audiitori välisekspert⁴ ja siseaudiitorid, kes osutavad töövõtuga seotud otsest abi;⁵ (vt lõigud A15–A25)
- (e) ettevõtte – üksikpraktiseerija, kutseliste arvestusekspertide partnerlus, korporatsioon või muu majandusüksus või avaliku sektori ekvivalent; (vt lõik A26)
- (f) võrgustikku kuuluv ettevõtte – ettevõtte või majandusüksus, mis kuulub ettevõtete võrgustikku; (vt lõik A27)
- (g) võrgustik – suurem struktuur: (vt lõik A27)
 - (i) mis on suunatud koostööle ja
 - (ii) mis on selgelt suunatud kasumile või kulude jagamisele või mis jagab ühist omandiõigust, kontrolli või juhtkonda, ühiseid kvaliteedijuhtimise poliitikaid või protseduure, ühist äristrateegiat, ühise kaubamärgi nime kasutamist või märkimisväärset osa kutsealastest ressurssidest;
- (h) partner – mis tahes üksikisik, kellel on volitused siduda ettevõtte kutsealaste teenuste töövõtu läbiviimise suhtes;
- (i) personal – partnerid ja töötajaskond ettevõttes;
- (j) kutsestandardid – rahvusvahelised auditeerimise standardid (ISAd) ja asjassepuutuvad eetikanoõud;
- (k) asjassepuutuvad eetikanoõud – kutse-eetika põhimõtted ja eetikanoõud, mida kohaldatakse kutseliste arvestusekspertide suhtes auditi töövõtu läbiviimisel. Asjassepuutuvad eetikanoõud koosnevad tavaliselt Rahvusvahelise Arvestusekspertide Eetikastandardite Komitee „Kutseliste arvestusekspertide rahvusvahelise eetikakoodeksi (sh rahvusvahelised sõltumatuse standardid)“ (IESBA koodeks) sätetest, mis on seotud finantsaruannete audititega, koos riiklike nõuetega, mis on piiravamad;

³ „Töövõtu partnerit“, „partnerit“ ja „ettevõtet“, kui on asjassepuutuv, tuleb lugeda viidetena nende avaliku sektori ekvivalendile.

⁴ ISA 620 „Audiitori eksperti töö kasutamine“ lõigu 6 punktis a defineeritakse termin „audiitori ekspert“.

⁵ ISA 610 (muudetud 2013) „Siseaudiitorite töö kasutamine“ kehtestab piirangud otsese abi kasutamisele. Samuti tunnistatakse selles, et välisaudiitoril võib seaduse või regulatsiooni alusel olla keelatud saada otsest abi siseaudiitoritelt. Seetõttu on otsese abi kasutamine piiratud olukordadega, kus see on lubatud.

- (l) vastus (seoses kvaliteedijuhtimise süsteemiga) – ettevõtte välja töötatud ja rakendatud poliitika-d või protseduurid ühe või mitme kvaliteediriski käsitlemiseks:
 - (i) poliitika-d on avaldused selle kohta, mida tuleks või ei tohiks teha kvaliteediriski(de) kä-sitlemisel. Need avaldused võivad olla dokumenteeritud, sõnaselgelt esitatud infovahes-tuses või kaudselt väljendatud tegevuste ja otsuste kaudu;
 - (ii) protseduurid on tegevused poliitikate rakendamiseks;
- (m) töötajaskond – professionaalid, kes on muud kui partnerid, sealhulgas ettevõtte poolt tööle võetud mis tahes eksperdid.

Nõuded

Liidrite kohustused auditite kvaliteedi juhtimisel ja saavutamisel

13. Töövõtu partner peab võtma üldise kohustuse seoses auditi töövõtu kvaliteedi juhtimise ja saavuta-misega, sealhulgas töövõtu jaoks sellise keskkonna loomisega, mis rõhutab ettevõtte töökultuuri ja töövõtu meeskonna liikmetelt oodatavat käitumist. Seda tehes peab töövõtu partner olema piisavalt ja asjakohaselt kaasatud kogu auditi töövõtu vältel, et töövõtu partneril oleks alus selle kindlaksmää-ramiseks, kas tehtud märkimisväärsed otsustused ja kokkuvõtted on töövõtu olemust ja tingimusi arvestades asjakohased. (Vt lõigud A28–A37)
14. Lõigus 13 kirjeldatud keskkonna loomisel peab töövõtu partner võtma kohustuse seoses selgete, järjepidevate ja tulemuslike tegevustega, mis kajastavad ettevõtte pühendumist kvaliteedile, ning kehtestama töövõtu meeskonna liikmetelt oodatava käitumise ja edastama selle kohta infot, rõhuta-des sealhulgas: (vt lõigud A30–A34)
 - (a) et kõik töövõtu meeskonna liikmed vastutavad kvaliteedi juhtimisse ja saavutamisse panusta-mise eest töövõtu tasemel;
 - (b) kutse-eesitika, väärtuste ja hoiakute olulisust töövõtu meeskonna liikmete jaoks;
 - (c) töövõtu meeskonnas peetava avatud ja konkreetse infovahetuse olulisust ning seda, et tähtis on toetada töövõtu meeskonna liikmete võimelisust murettekitavate asjaolude esile tõstmisel ilma sanktsioonide hirmuta, ja
 - (d) selle olulisust, et iga töövõtu meeskonna liige rakendaks kogu auditi töövõtu vältel kutsealast skeptitsismi.
15. Kui töövõtu partner määrab käesoleva ISA nõudega seotud protseduuride, ülesannete või tegevuste kavandamise või läbiviimise töövõtu meeskonna teistele liikmetele, kes aitavad töövõtu partnerit käesoleva ISA nõuete järgimisel, peab töövõtu partner võtma jätkuvalt üldise kohustuse seoses auditi töövõtu kvaliteedi juhtimise ja saavutamise nendele töövõtu meeskonna liikmete suunamise ja järe-levälve ning nende töö ülevaatamise kaudu. (Vt lõigud 9, A37)

Asjassepuutuvad eetikanõuded, sealhulgas sõltumatusse seotud nõuded

16. Töövõtu partneril peab olema arusaamine nendest asjassepuutuvatest eetikanõuetest, sealhulgas sõltumatusse seotud nõuetest, mis on rakendatavad auditi töövõtu olemust ja tingimusi arvesse võttes. (Vt lõigud A38–A42, A48)
17. Töövõtu partner peab võtma kohustuse seoses sellega, et töövõtu meeskonna teisi liikmeid on tea-vitatud asjassepuutuvatest eetikanõuetest, mis on rakendatavad auditi töövõtu olemust ja tingimusi

arvesse võttes, ning ettevõtte seonduvatest poliitikatest või protseduuridest, sealhulgas nendest, milles käsitletakse: (vt lõigud A23–A25, A40–A44)

- (a) asjassepuutuvate eetikanõuete, sealhulgas sõltumatuslega seotud nõuete järgimist ähvardavate ohtude tuvastamist, hindamist ja käsitlemist;
 - (b) olukordi, mis võivad põhjustada asjassepuutuvate eetikanõuete, sealhulgas sõltumatuslega seotud nõuete rikkumist, ja töövõtu meeskonna liikmete kohustusi, kui nad saavad rikkumistest teada, ning
 - (c) töövõtu meeskonna liikmete kohustusi, kui nad saavad teada seadustele ja regulatsioonidele mittevastavuse juhtumist, mis on seotud majandusüksusega.⁶
18. Kui töövõtu partneri tähelepanu alla satuvad asjaolud, mis annavad märku, et on olemas oht asjassepuutuvate eetikanõuetega vastavuses olemisele, peab töövõtu partner seda ohtu ettevõtte poliitika või protseduuride järgimise teel hindama, kasutades ettevõttelt, töövõtu meeskonnalt või muudest allikatest kogutud asjassepuutuvat informatsiooni, ning astuma asjakohaseid samme. (Vt lõigud A43–A44)
 19. Töövõtu partner peab jääma kogu auditi töövõtu jooksul valvsaks töövõtu meeskonna liikmete toimepandud asjassepuutuvate eetikanõuete või ettevõtte seonduvate poliitikate või protseduuride rikkumiste suhtes, tehes selleks vastavalt vajadusele vaatlusi ja järelepärimisi. (Vt lõik A45)
 20. Kui ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemi kaudu või muudest allikatest satuvad töövõtu partneri tähelepanu alla asjaolud, mis annavad märku, et auditi töövõtu olemuse ja tingimuste suhtes rakendatavaid asjassepuutuvaid eetikanõudeid ei ole järgitud, peab töövõtu partner, konsulteerides teistega ettevõttes, astuma asjakohaseid samme. (Vt lõik A46)
 21. Enne audiitori aruande kuupäevastamist peab töövõtu partner võtma kohustuse seoses selle kindlaksmääramisega, kas asjassepuutuvaid eetikanõudeid, sealhulgas sõltumatuslega seotud nõudeid, on järgitud. (Vt lõigud A38 ja A47)

Kliendisuhete ja auditi töövõttude aktsepteerimine ja jätkamine

22. Töövõtu partner peab määrama kindlaks, et on järgitud ettevõtte poliitika või protseduure kliendisuhete ja auditi töövõttude aktsepteerimise ja jätkamise kohta, ning et selle kohta tehtud kokkuvõtted on asjakohased. (Vt lõigud A49–A52, A58)
23. Töövõtu partner peab võtma arvesse informatsiooni, mis on hangitud aktsepteerimise ja jätkamise protsessis auditi töövõtu planeerimisel ja läbiviimisel kooskõlas ISAdega ning käesoleva ISA nõuete järgimisel. (Vt lõigud A53–A56)
24. Kui töövõtu meeskond saab teada informatsioonist, mis oleks võinud tingida ettevõttepoolse auditi töövõttust keeldumise, kui see informatsioon oleks olnud ettevõttele teada enne kliendisuhete või spetsiifilise töövõtu aktsepteerimist või jätkamist, peab töövõtu partner viivitamata edastama selle informatsiooni ettevõttele, et ettevõtte ja töövõtu partner saaksid astuda vajalikke samme. (Vt lõik A57)

⁶ ISA 250 (muudetud) „Seaduste ja regulatsioonidega arvestamine finantsaruannete auditi puhul“.

Töövõtu ressursid

25. Töövõtu partner peab määrama kindlaks, et töövõtu läbiviimiseks on töövõtu meeskonnale õigel ajal määratud või kättesaadavaks tehtud piisavad ja asjakohased ressursid, võttes arvesse auditi töövõtu olemust ja tingimusi, ettevõtte poliitikaid või protseduure ning töövõtu käigus tekkida võivaid mis tahes muutusi. (Vt lõigud A59–A70, A73–A74, A79)
26. Töövõtu partner peab määrama kindlaks, et töövõtu meeskonna liikmetel ning audiitori mis tahes välisekspertidel ja siseaudiitoritel, kes osutavad otsest abi ja kes ei kuulu töövõtu meeskonda, on kollektiivselt asjakohane pädevus ja võimekus, sealhulgas piisav aeg, auditi töövõtu läbiviimiseks. (Vt lõigud A62, A71–A74)
27. Kui töövõtu partner määrab lõikudes 25 ja 26 sätestatud nõuete järgimise tulemusel kindlaks, et määratud või kättesaadavaks tehtud ressursid on auditi töövõtu tingimustes ebapiisavad või mitteasjakohased, peab töövõtu partner astuma asjakohaseid samme, sealhulgas vahetama infot asjakohaste üksikisikutega vajaduse kohta määrata või teha kättesaadavaks töövõtuga seoses täiendavaid või alternatiivseid ressursse. (Vt lõigud A75–A78)
28. Töövõtu partner peab võtma kohustuse seoses sellega, et töövõtu meeskonnale määratud või kättesaadavaks tehtud ressursse kasutatakse auditi töövõtu olemust ja tingimusi arvesse võttes asjakohaselt. (Vt lõigud A63–A69)

Töövõtu läbiviimine

Suunamine, järelevalve ja ülevaatamine

29. Töövõtu partner peab võtma kohustuse seoses töövõtu meeskonna liikmete suunamise ja järelevalvega ning nende töö ülevaatamisega. (Vt lõik A80)
30. Töövõtu partner peab määrama kindlaks, et suunamise, järelevalve ja ülevaatamise olemus, ajastus ja ulatus on: (vt lõigud A81–A89, A94–A97)
 - (a) planeeritud⁷ ja teostatud kooskõlas ettevõtte poliitikate või protseduuride, kutsestandardite ning rakendatavate seadusest ja regulatsioonist tulenevate nõuetega ning
 - (b) vastavad auditi töövõtu olemusele ja tingimustele ning ettevõtte poolt töövõtu meeskonnale määratud või kättesaadavaks tehtud ressursidele.
31. Töövõtu partner peab auditi töövõtu vältel asjakohastel ajahetkedel vaatama üle auditi dokumentatsiooni, sealhulgas auditi dokumentatsiooni, mis on seotud: (vt lõigud A90–A93)
 - (a) märkimisväärsete asjaoludega;⁸
 - (b) märkimisväärsete otsustusega, sealhulgas nendega, mis puudutavad keerulisi või vaidlust tekitavaid asjaolusid, mis on auditi töövõtu käigus tuvastatud, ja tehtud kokkuvõtetega ning
 - (c) muude asjaoludega, mis on töövõtu partneri kutsealase otsustuse kohaselt töövõtu partneri kohustuste seisukohalt asjassepuutuvad.
32. Audiitori aruande kuupäeval või enne seda peab töövõtu partner auditi dokumentatsiooni ülevaatamise ja töövõtu meeskonnaga arutelu kaudu määrama kindlaks, et on hangitud piisav asjakohane

⁷ ISA 300 „Finantsaruannete auditi planeerimine“, lõik 11

⁸ ISA 230 „Auditi dokumentatsioon“, lõigu 8 punkt c

auditi tõendusmaterjal tehtud kokkuvõtete toetamiseks ja audiitori aruande väljaandmiseks. (Vt lõigud A90–A94)

33. Enne audiitori aruande kuupäevastamist peab töövõtu partner vaatama üle finantsaruanded ja audiitori aruande, sealhulgas rakendatavuse korral peamiste auditi asjaolude kirjelduse⁹ ning seonduva auditi dokumentatsiooni, määramaks kindlaks, et väljaantav aruanne on antud tingimustes asjakohane.¹⁰
34. Töövõtu partner peab juhtkonna, valitsemisülesandega isikute või reguleerivate asutustega peetava ametliku kirjaliku infovahetuse enne selle väljaandmist üle vaatama. (Vt lõik A98)

Konsultatsioon

35. Töövõtu partner peab: (vt lõigud A99–A102)
 - (a) võtma kohustuse seoses sellega, et töövõtu meeskond konsulteerib:
 - (i) keerulistes või vaidlust tekitavates asjaoludes ja asjaoludes, mille puhul ettevõtte poliitika või protseduurid nõuavad konsulteerimist, ning
 - (ii) muudes asjaoludes, mis nõuavad töövõtu partneri kutsealase otsustuse kohaselt konsulteerimist;
 - (b) määrama kindlaks, et töövõtu meeskonna liikmed on konsulteerinud asjakohaselt auditi töövõtu jooksul nii töövõtu meeskonna sees kui ka töövõtu meeskonna ja teiste vahel asjakohasel tasemel ettevõtte sees või väljaspool ettevõtet;
 - (c) määrama kindlaks, et selliste konsultatsioonide olemus ja ulatus ning neist tulenevad kokkuvõtted on konsulteeritud osapoollega kokku lepitud, ja
 - (d) määrama kindlaks, et kokkulepitud kokkuvõtteid on rakendatud.

Töövõtu kvaliteedi ülevaatus

36. Auditi töövõttude puhul, mille korral on nõutav töövõtu kvaliteedi ülevaatus, peab töövõtu partner: (vt lõik A103)
 - (a) määrama kindlaks, et töövõtu kvaliteedi ülevaataja on määratud;
 - (b) tegema koostööd töövõtu kvaliteedi ülevaatajaga ja teavitama teisi töövõtu meeskonna liikmeid nende kohustusest seda teha;
 - (c) arutama töövõtu kvaliteedi ülevaatajaga auditi töövõtu käigus esilekerkivaid märkimisväärseid asjaolusid ja märkimisväärseid otsustusi, sealhulgas neid, mis on tuvastatud töövõtu kvaliteedi ülevaatus käigus, ning
 - (d) mitte kuupäevastama audiitori aruannet enne töövõtu kvaliteedi ülevaatus lõpetamist. (Vt lõigud A104–A106)

⁹ ISA 701 „Peamiste auditi asjaolude kohta informatsiooni esitamine sõltumatu audiitori aruandes“

¹⁰ ISA 700 (muudetud) „Arvamuse kujundamine ja aruandlus finantsaruannete kohta“ või ISA 705 (muudetud) „Arvamuse modifikatsioonid sõltumatu audiitori aruandes“

Eriarvamused

37. Kui eriarvamused kerkivad esile töövõtu meeskonna sees või töövõtu meeskonna ja töövõtu kvaliteedi ülevaataja või selliste üksikisikute vahel, kes viivad ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemis läbi tegevusi, sealhulgas need, kellega konsulteeritakse, peab töövõtu meeskond järgima ettevõtte poliitikaid või protseduure eriarvamuste käsitlemiseks ja lahendamiseks. (Vt lõigud A107–A108)
38. Töövõtu partner peab:
- (a) võtma kohustuse seoses sellega, et eriarvamusi käsitletakse ja lahendatakse kooskõlas ettevõtte poliitikate või protseduuridega;
 - (b) määrama kindlaks, et tehtud kokkuvõtteid dokumenteeritakse ja rakendatakse, ning
 - (c) mitte kuupäevastama audiitori aruannet enne mis tahes eriarvamuste lahendamist.

Monitoorimine ja korrigeerimine

39. Töövõtu partner peab võtma kohustuse: (vt lõigud A109–A112)
- (a) omandada arusaamine ettevõtte monitoorimis- ja korrigeerimisprotsessist saadud informatsioonist, mille ettevõtte on edastanud, sealhulgas rakendatavuse korral võrgustiku ja võrgustikku kuuluvate ettevõtete monitoorimis- ja korrigeerimisprotsessist saadud informatsioonist;
 - (b) määrata kindlaks lõigu 39 punktis a viidatud informatsiooni asjassepuutuvus ja selle mõju auditi töövõtule, ning astuma asjakohase sammu, ja
 - (c) jääda kogu auditi töövõtu jooksul valvsaks sellise informatsiooni suhtes, mis võib olla ettevõtte monitoorimis- ja korrigeerimisprotsessi seisukohast asjassepuutuv, ning edastama selle informatsiooni nendele, kes protsessi eest vastutavad.

Üldise kohustuse võtmine seoses kvaliteedi juhtimise ja saavutamisega

40. Enne audiitori aruande kuupäevastamist peab töövõtu partner määrama kindlaks, et töövõtu partner on võtnud üldise kohustuse seoses auditi töövõtu kvaliteedi juhtimise ja saavutamisega. Selle tege-misel peab töövõtu partner määrama kindlaks, et: (vt lõigud A113–A116)
- (a) töövõtu partneri kaasatus on kogu auditi töövõtu vältel olnud piisav ja asjakohane, nii et töövõtu partneril on alus selle kindlaksmääramiseks, et tehtud märkimisväärsed otsustused ja kokkuvõtted on töövõtu olemust ja tingimusi arvestades asjakohased, ning
 - (b) käesoleva ISA nõuete järgimisel on arvesse võetud auditi töövõtu olemust ja tingimusi, selle mis tahes muutusi ning ettevõtte seonduvaid poliitikaid või protseduure.

Dokumentatsioon

41. ISA 230 kohaldamisel¹¹ peab audiitor lisama auditi dokumentatsiooni: (vt lõigud A117–A120)
- (a) tuvastatud asjaolud, asjassepuutuvad arutelud personaliga ja kokkuvõtted, mis on tehtud järgmise kohta:
 - (i) asjassepuutuvate eetikanõuetega, sealhulgas sõltumatusega seotud nõuetega, seonduvate kohustuste täitmine;

¹¹ ISA 230, lõigud 8–11 ja A6

- (ii) kliendisuhete ja auditi töövõtu aktsepteerimine ja jätkamine;
- (b) auditi töövõtu jooksul toimunud konsultatsioonide olemuse ja ulatuse ning neist tulenevad kokkuvõtted ning kokkuvõtete rakendamise viisi;
- (c) et töövõtu kvaliteedi ülevaatus on lõpetatud audiitori aruande kuupäeval või enne seda, kui auditi töövõtu puhul tuleb teha töövõtu kvaliteedi ülevaatus.

* * *

Rakendus- ja muu selgitav materjal

Käesoleva ISA ulatus (vt lõik 1)

A1. Käesolevat ISA kohaldatakse finantsaruannete kõigi auditite suhtes, sealhulgas grupi finantsaruannete auditite suhtes. ISA 600 (muudetud)¹² käsitleb spetsiaalselt arvesse võetavaid asjaolusid, mida rakendatakse grupi finantsaruannete auditile ja siis, kui on kaasatud komponendi audiitorid. ISA 600 (muudetud), kohandatuna antud tingimustes nii nagu vaja, võib olla kasulik ka finantsaruannete auditi puhul, kui töövõtu meeskonda kuuluvad üksikisikud teisest ettevõttest. Näiteks võib ISA 600 (muudetud) olla kasulik, kui selline üksikisik kaasatakse osalema füüsiliste varude loendamisse, materiaalse põhivara inspekteerimisse või auditiprotseduuride läbiviimisse kauges asukohas olevas ühises teenuskeskuses.

Ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteem ja töövõtu meeskondade roll (vt lõigud 2–9)

- A2. ISQM 1 käsitleb ettevõtte kohustusi kvaliteedijuhtimise süsteemi väljatöötamise, rakendamise ja kasutamise puhul.
- A3. Ettevõtted või riiklikud nõuded võivad kasutada kvaliteedijuhtimise süsteemi komponentide kirjeldamiseks erinevat terminoloogiat või raamistikke. Riiklikud nõuded, mis käsitlevad ettevõtte kohustusi töötada välja kvaliteedijuhtimise süsteem ning seda rakendada ja kasutada, on vähemalt sama nõudlikud kui ISQM 1, kui need käsitlevad standardi ISQM 1 nõudeid ja kehtestavad ettevõttele kohustusi standardi ISQM 1 eesmärgi saavutamiseks.

Töövõtu meeskonna kohustused seoses ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemiga (vt lõik 4)

- A4. Kvaliteedijuhtimist töövõtu tasemel toetab ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteem ning see lähtub auditi töövõtu spetsiifilisest olemusest ja tingimustest. Kooskõlas standardiga ISQM 1 vastutab ettevõtte sellise informatsiooni edastamise eest, mis võimaldab töövõtu meeskonnal saada aru töövõttude läbiviimisega seotud kohustustest ja neid täita. Näiteks võib selline infovahetus hõlmata poliitikaid või protseduure konsultatsioonide pidamiseks määratud üksikisikutega teatavates olukordades, millega kaasnevad keerukad tehnilised või eetilised asjaolud, või ettevõtte määratud ekspertide kaasamiseks spetsiifilistesse töövõttudesse, et viia läbi auditiprotseduure seoses konkreetsete asjaoludega (nt võib ettevõtte määratleda, et finantsasutuste auditites tuleb eeldatava krediitkahju allahindluste auditeerimisse kaasata ettevõtte määratud krediitdieksperdid).
- A5. Ettevõtte tasandi vastused võivad hõlmata võrgustiku või teiste samasse võrgustikku kuuluvate ettevõtete, struktuuride või organisatsioonide kehtestatud poliitikaid või protseduure (võrgustiku nõudeid või võrgustiku teenuseid kirjeldatakse põhjalikumalt standardi ISQM 1 osas „Võrgustiku nõuded või

¹² ISA 600 (muudetud) „Spetsiaalselt arvesse võetavad asjaolud – grupi finantsaruannete auditid (sh komponendi audiitorite töö)“

võrgustiku teenused¹³).¹³ Käesoleva ISA nõuded põhinevad eeldusel, et ettevõtte vastutab vajalike sammude astumise eest võimaldamaks töövõtu meeskondadel rakendada või kasutada auditi töövõtu puhul võrgustiku nõudeid või võrgustiku teenuseid (näiteks nõue kasutada auditi metodoloogiat, mille on kasutamiseks välja arendanud võrgustikku kuuluv ettevõtte). ISQM 1 kohaselt vastutab ettevõtte selle kindlaksmääramise eest, kuidas võrgustiku nõuded või võrgustiku teenused on ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemi seisukohast asjassepuutuvad ja kuidas neid selles süsteemis arvesse võetakse.¹⁴

- A6. Mõningaid ettevõtte tasandi vastuseid kvaliteediriskidele töövõtu tasemel ei rakendata, kuid need on sellegipoolest käesoleva ISA nõuete täitmise seisukohast asjassepuutuvad. Näiteks hõlmavad ettevõtte tasandi vastused, millele töövõtu meeskond võib käesoleva ISA nõuete täitmisel tugineda, järgmist:
- personali värbamise ja kutsealase koolituse protsessid;
 - infotehnoloogia (IT) rakendused, mis toetavad ettevõttepoolset sõltumatus jälgimist;
 - kliendisuhete ja auditi töövõttude aktsepteerimist ja jätkamist toetavate infotehnoloogiliste rakenduste väljaarendamine ning
 - auditi metodoloogia ning seonduvate rakendustööriistade ja juhendmaterjali väljaarendamine.
- A7. Iga auditi töövõtu spetsiifilise olemuse ja tingimuste ning auditi töövõtu käigus esineda võivate muutuste tõttu ei saa ettevõtte tuvastada kõiki kvaliteediriske, mis võivad tekkida töövõtu tasemel, ega esitada kõiki asjassepuutuvaid ja asjakohaseid vastuseid. Sellest tulenevalt rakendab töövõtu meeskond kutsealast otsustust, kui ta määrab kindlaks, kas töötada välja ja rakendada käesoleva ISA eesmärgi täitmiseks töövõtu tasemel vastuseid peale nende, mis on esitatud ettevõtte poliitikates või protseduurides.¹⁵
- A8. Töövõtu meeskonna poolset kindlaksmääramist, kas töövõtu tasemel vastused on vajalikud (ja kui on, siis millised need vastused on), mõjutavad käesoleva ISA nõuded, töövõtu meeskonna arusaamine töövõtu olemusest ja tingimustest ning auditi töövõtu käigus tekkinud mis tahes muutused. Näiteks võivad töövõtu käigus kerkida esile ettenägematud tingimused, mis võivad põhjustada selle, et töövõtu partner taotleb lisaks esialgu määratud või kättesaadavaks tehtud personalile ka asjakohaste kogemustega personali kaasamist.
- A9. Käesoleva ISA nõuete järgimiseks tehtavate töövõtu meeskonna pingutuste suhteline tasakaal (st ettevõtte vastuste rakendamise ning töövõtu puhul selliste spetsiifiliste vastuste väljatöötamise ja rakendamise vahel, mida ei ole esitatud ettevõtte poliitikates või protseduurides) võib varieeruda. Näiteks võib ettevõtte töötada välja auditi metoodika, mida tuleb kasutada auditi töövõtu suhtes kohaldatavatel tingimustel (nt majandusharupõhine auditi metoodika). Kui arvata välja läbiviidavate protseduuride ajastuse ja ulatuse kindlaksmääramine, võib vajadus täiendavate auditiprotseduuride lisamiseks auditi metoodikasse olla töövõtu tasemel väike või üldse puududa. Alternatiivselt võivad töövõtu meeskonna tegevused käesolevas ISAs sätestatud töövõtu läbiviimise nõuete järgimisel keskenduda rohkem vastuste väljatöötamisele ja rakendamisele töövõtu tasemel, et käsitleda töövõtu spetsiifilist olemust ja tingimusi (nt protseduuride planeerimine ja läbiviimine, et käsitleda olulise väärikajastamise riske, mida ei ole arvesse võetud ettevõtte auditi metoodikates).

¹³ ISQM 1, lõigu 49 punkt b

¹⁴ ISQM 1, lõigu 49 punkt a

¹⁵ ISA 200 nõuab, et audiitor rakendaks finantsaruannete auditi planeerimisel ja läbiviimisel kutsealast otsustust.

A10. Tavaliselt võib töövõtu meeskond käesoleva ISA nõuete järgimisel tugineda ettevõtte poliitikatele või protseduuridele, välja arvatud juhul, kui:

- töövõtu meeskonna arusaamine või praktilised kogemused annavad märku, et ettevõtte poliitikad või protseduurid ei käsitle tulemuslikult töövõtu olemust ja tingimusi, või
- ettevõtte või muude osapoolte antud informatsioonist selliste poliitikate või protseduuride tulemuslikkuse kohta tuleneb teisiti (nt ettevõtte monitoorimistegevusest, välistest inspekteerimistest või muudest asjassepuutuvatest allikatest saadud informatsioon annab märku, et ettevõtte poliitikad või protseduurid ei toimi tulemuslikult).

A11. Kui töövõtu partner saab teada (sealhulgas töövõtu meeskonna teiste liikmete edastatud informatsiooni kaudu), et ettevõtte vastused kvaliteediriskidele on spetsiifilise töövõtu kontekstis mittetulemuslikud või töövõtu partner ei saa tugineda ettevõtte poliitikatele või protseduuridele, edastab töövõtu partner sellise informatsiooni viivitamata ettevõttele kooskõlas lõigu 39 punktiga c, sest selline informatsioon on ettevõtte monitoorimis- ja korrigeerimisprotsessi seisukohast asjassepuutuv. Näiteks kui töövõtu meeskonna liige tuvastab, et audititarkvaraprogrammis on turvalisusega seotud puudus, võimaldab sellise informatsiooni õigeaegne edastamine asjakohasele personalile astuda ettevõttel samme auditi metoodika ajakohastamiseks ja uuesti väljaandmiseks. Vt ka lõik A70 piisavate ja asjakohaste ressursside kohta.

Informatsioon, mis on kvaliteedijuhtimise seisukohalt asjassepuutuv töövõtu tasemel (vt lõik 6)

A12. Muude ISAd nõuete järgimine võib anda informatsiooni, mis on asjassepuutuv kvaliteedijuhtimise seisukohast töövõtu tasemel. Näiteks majandusüksusest ja selle keskkonnast arusaamine, mille omandamine on nõutav ISA 315 (muudetud 2019)¹⁶ alusel, annab informatsiooni, mis võib käesoleva ISA nõuete järgimise seisukohalt olla asjassepuutuv. Selline informatsioon võib olla asjassepuutuv järgmise kindlaksmääramiseks:

- spetsiifiliste auditivaldkondade puhul kasutatavate ressursside olemus, näiteks asjakohaste kogemustega meeskonnaliikmete kasutamine kõrge riskiga valdkondades või ekspertide kaasamine keerukate asjaolude käsitlemiseks;
- nende ressursside hulk, mis tuleb jaotada spetsiifilistele auditivaldkondadele, näiteks nende meeskonnaliikmete arv, kes on määratud osalema füüsiliste varude loendamises mitmes asukohas;
- meeskonnaliikmete tehtud töö ülevaatus olemus, ajastus ja ulatus hinnatud olulise väärkajastamise riskide põhjal või
- eelarves ette nähtud audititundide jaotamine, sealhulgas suurema ajakulu määramine, ja töövõtu meeskonna enam kogunud liikmete aja jaotamine nendele valdkondadele, kus esineb rohkem olulise väärkajastamise riske või kus tuvastatud riskid on hinnatud kõrgemaks.

Skaleeritavus (vt lõigud 2, 8)

A13. Väiksemas ettevõttes võidakse ettevõtte poliitikates või protseduurides määrata ettevõtte nimel töövõtu partner, kes töötab välja paljud vastused ettevõtte kvaliteediriskidele, sest selline teguviis võib olla tulemuslikum lähenemisviis vastuste väljatöötamisele ja rakendamisele osana ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemist. Peale selle võivad väiksema ettevõtte poliitikad või protseduurid olla vähem

¹⁶ ISA 315 (muudetud 2019) „Olulise väärkajastamise riskide tuvastamine ja hindamine“

ametlikud. Näiteks väga väikeses ettevõttes, kus on suhteliselt vähe auditi töövõtte, võib ettevõtte määrata kindlaks, et puudub vajadus kehtestada ettevõtteülene süsteem sõltumatuse jälgimiseks, vaid sõltumatust jälgib töövõtu partner pigem üksiku töövõtu tasemel.

- A14. Nõuded, mis on seotud töövõtu meeskonna teiste liikmete töö suunamise, järelevalve ja ülevaatamisega, on asjassepuutuvad üksnes siis, kui peale töövõtu partneri on ka teisi töövõtu meeskonna liikmeid.

Definitsioonid

Töövõtu meeskond (vt lõigu 12 punkt d)

- A15. Töövõtu meeskond võib olla moodustatud eri viisidel. Näiteks võivad töövõtu meeskonna liikmed paikneda koos või erinevates geograafilistes asukohtades ning nad võivad olla moodustatud rühmadena nende läbiviidava tegevuse järgi. Olenemata sellest, kuidas töövõtu meeskond on moodustatud, on töövõtu meeskonna liige mis tahes üksikisik, kes viib läbi auditi töövõtu auditiprotseduure¹⁷.

- A16. Töövõtu meeskonna definitsioonis keskendutakse üksikisikutele, kes viivad läbi auditi töövõtu auditiprotseduure. Auditi tõendusmaterjal, mis on vajalik audiitori arvamuse ja aruande toetamiseks, hantatakse eeskätt auditi käigus läbiviidud auditiprotseduuridega.¹⁸ Auditiprotseduurid hõlmavad riskihindamise protseduure¹⁹ ja edasisi auditiprotseduure.²⁰ Nagu on selgitatud standardis ISA 500, hõlmavad auditiprotseduurid inspekteerimist, vaatlust, kinnitust, uuesti arutamist, taasläbiviimist, analüütilisi protseduure ja järelepärimist, mida viiakse sageli läbi teatud kombinatsioonis.²¹ Muud ISAd võivad sisaldada ka spetsiifilisi protseduure auditi tõendusmaterjali hankimiseks, näiteks ISA 520.²²

- A17. Töövõtu meeskondadesse kuulub personal ja võivad kuuluda ka auditiprotseduure läbiviivad muud üksikisikud, kes on:

- (a) võrgustikku kuuluvast ettevõttest või
- (b) ettevõttest, mis ei ole võrgustikku kuuluv ettevõtte, või teisest teenuseosutajast.²³

Näiteks võib teise ettevõtte üksikisik viia läbi komponendi finantsinformatsiooniga seotud auditiprotseduure grupi auditi töövõtu raames, osaleda füüsiliste varude loendamises või inspekteerida füüsilist põhivara kauges asukohas.

- A18. Töövõtu meeskondadesse võivad kuuluda ka sellised üksikisikud teenuse osutamise keskustest, kes viivad läbi auditiprotseduure. Näiteks võidakse määrata, et spetsiifilisi ülesandeid, mis on oma olemuselt korduvad või spetsialiseeritud, viib läbi asjakohaste oskustega töötajate rühm ja seepärast kuuluvad töövõtu meeskonda sellised üksikisikud. Ettevõtte, võrgustik või samasse võrgustikku kuuluvad muud ettevõtted, struktuurid või organisatsioonid võivad asutada teenuse osutamise keskusi. Näiteks võidakse väliste kinnituste protseduuride hõlbustamiseks kasutada tsentraliseeritud funktsiooni.

¹⁷ ISA 500 „Auditi tõendusmaterjal“, lõik A10

¹⁸ ISA 200, lõik A30

¹⁹ ISA 315 (muudetud 2019) sätestab riskihindamise protseduuridega seotud nõuded.

²⁰ ISA 330 „Audiitori vastused hinnatud riskidele“ sätestab nõuded, mis on seotud edasiste auditiprotseduuridega, sealhulgas kontroll(imehhanism)ide testide ja substantiivsete protseduuridega.

²¹ ISA 500, lõigud A14–A25

²² ISA 520 „Analüütilised protseduurid“

²³ ISQM 1, lõigu 16 punkt v

- A19. Töövõtu meeskondadesse võivad kuuluda üksikisikuid, kellel on eriteadmised arvestuse või auditeerimise spetsialiseeritud valdkonnas, kes viivad läbi auditi töövõtu auditiprotseduure, näiteks üksikisikud, kellel on eriteadmised tulumaksu arvestuse või automatiseeritud töövahendite ja tehnikate abil loodud keeruka informatsiooni analüüsimise valdkonnas, et tuvastada ebatavalisi või ootamatuid seoseid. Üksikisik ei ole töövõtu meeskonna liige, kui selle üksikisiku kaasamine töövõttu piirdub konsultatsiooniga. Konsultatsioone käsitletakse lõikudes 35 ja A99–A102.
- A20. Kui auditi töövõtu puhul tuleb teha töövõtu kvaliteedi ülevaatus, ei ole töövõtu kvaliteedi ülevaataja ega töövõtu kvaliteedi ülevaatus läbi viivad mis tahes muud üksikisikud töövõtu meeskonna liikmed. Selliste üksikisikute suhtes võivad kehtida spetsiifilised sõltumatuse nõuded.
- A21. Otsest abi osutav siseaudiitor ja audiitori väliseksperdi, kelle tööd töövõtus kasutatakse, ei ole töövõtu meeskonna liikmed.²⁴ ISA 610 (muudetud) 2013 ja ISA 620 sätestavad nõuded ja juhendmaterjali audiitorile, kui ta kasutab vastavalt siseaudiitorite tööd otsese abina või kui ta kasutab väliseksperdi tööd. Nende ISAde järgimine nõuab, et audiitor hangiks piisavat asjakohast auditi tõendusmaterjali otsest abi osutava siseaudiitori tehtud töö kohta ja viiks läbi audiitori eksperdi tööga seotud auditiprotseduurid.
- A21A. Kui ühisaudiitorid viivad läbi auditit, moodustavad ühise töövõtu partnerid ja nende töövõtu meeskonnad ISAde eesmärkidel kollektiivselt „töövõtu partneri“ ja „töövõtu meeskonna“. Käesolevas ISAs ei käsitleta siiski ühiste audiitorite vahelist suhet ega tööd, mida üks ühine audiitor teeb teise ühise audiitori töö suhtes.

Töövõtu partneri kohustused (vt lõik 9 ja lõigu 12 punkt d)

- A22. Kui käesolevas ISAs on sõnaselgelt ette nähtud, et nõuet või kohustust täidab töövõtu partner, võib töövõtu partneril olla vaja hankida nõude täitmiseks informatsiooni ettevõttelt või töövõtu meeskonna teistelt liikmetelt (nt informatsioon nõutud otsuse või otsustuse tegemiseks). Näiteks on nõutav, et töövõtu partner määraks kindlaks, et töövõtu meeskonna liikmetel on kollektiivselt asjakohane pädevus ja võimekus auditi töövõtu läbiviimiseks. Et teha otsustus selle kohta, kas töövõtu meeskonna pädevus ja võimekus on asjakohane, võib töövõtu partneril olla vaja kasutada töövõtu meeskonna koostatud või ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemist kogutud informatsiooni.

Ettevõtte poliitikate või protseduuride rakendamine töövõtu meeskonna liikmete poolt (vt lõik 9, lõigu 12 punkt d, lõik 17)

- A23. Ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemi kontekstis vastutavad ettevõtte töövõtu meeskonna liikmed ettevõtte selliste poliitikate või protseduuride rakendamise eest, mida kohaldatakse auditi töövõtu suhtes. Et teise ettevõtte töövõtu meeskonna liikmed ei ole ei töövõtu partneri ettevõtte partnerid ega töötajad, ei pruugi ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteem või ettevõtte poliitikad või protseduurid neile kehtida. Peale selle ei pruugi teise ettevõtte poliitikad või protseduurid olla sarnased töövõtu partneri ettevõtte omadega. Näiteks võivad suunamist, järelevalvet ja ülevaatamist käsitlevad poliitikad või protseduurid olla erinevad, eriti kui teine ettevõtte asub jurisdiktsioonis, kus on töövõtu partneri ettevõttega võrreldes erinev õigussüsteem, keel või töökultuur. Kui töövõtu meeskonda kuulub üksikisikuid teisest ettevõttest, võib ettevõttel sellest tulenevalt olla vaja astuda erinevaid samme või töövõtu partneril olla vaja rakendada ettevõtte poliitikaid või protseduure nende üksikisikute töö suhtes.

²⁴ Vt ISA 620, lõigud 12–13, ja ISA 610 (muudetud 2013), lõigud 21–25.

A24. Eeskätt võidakse ettevõtte poliitikates või protseduurides nõuda, et ettevõtte või töövõtu partner astuks personali suhtes rakendatavatest sammudest erinevaid samme, kui omandatakse arusaamine sellest, kas teise ettevõtte üksikisik:

- omab asjakohast pädevust ja võimekust auditi töövõtu läbiviimiseks. Näiteks ei kehtiks selle üksikisiku suhtes ettevõtte värbamis- ja koolitusprotsessid ning seetõttu võib ettevõtte poliitikates või protseduurides olla avaldatud, et selle kindlaksmääramine võib toimuda muude sammude abil, näiteks kogudes informatsiooni teiselt ettevõttelt või litsentseerimis- või registreerimisasutuselt. ISA 600 (muudetud) lõigud 26 ja A59–A64 sisaldavad juhendmaterjali arusaamise omandamise kohta komponendi audiitorite pädevusest ja võimekusest;
- saab aru grupi auditi töövõtu seisukohast asjassepuutuvatest eetikanõuetest. Näiteks ei peaks see üksikisik läbima ettevõtte koolitust asjassepuutuvaid eetikanõudeid käsitlevate ettevõtte poliitikate või protseduuride kohta. Ettevõtte poliitikates või protseduurides võib olla avaldatud, et selline arusaamine omandatakse muude sammude abil, näiteks esitades üksikisikule informatsiooni, käsiraamatuid või juhendeid, mis sisaldavad auditi töövõtu suhtes kohaldatavate asjassepuutuvate eetikanõuete sätteid;
- kinnitab sõltumatust. Näiteks ei pruugi üksikisikud, kes ei kuulu personali hulka, olla võimelised täitma sõltumatuse deklaratsioone otse ettevõtte sõltumatuse süsteemides. Ettevõtte poliitikates või protseduurides võib olla avaldatud, et sellised üksikisikud võivad tõendada oma sõltumatust seoses auditi töövõtuga muudel viisidel, näiteks kirjaliku kinnitusega.

A25. Kui ettevõtte poliitikad või protseduurid nõuavad teatavates tingimustes spetsiifiliste tegevuste tegemist (nt konsulteerimine konkreetses asjaolus), võib tekkida vajadus ettevõtte seonduvate poliitikate või protseduuride edastamiseks üksikisikutele, kes ei kuulu personali hulka. Need üksikisikud saavad siis selliste tingimuste esilekerkimisel hoiatada töövõtu partnerit ning see võimaldab töövõtu partneril järgida ettevõtte poliitikaid või protseduure. Näiteks kui komponendi audiitor viib grupi auditi töövõtu puhul läbi auditiprotseduure seoses komponendi finantsinformatsiooniga ja tuvastab keerulise või vaidlust tekitava asjaolu, mis on grupi finantsaruannete seisukohast asjassepuutuv ja mille puhul tuleb grupi audiitori poliitikate või protseduuride kohaselt konsulteerida²⁵, saab komponendi audiitor hoiatada sellest asjaolust grupi audiitorit.

Ettevõtte (vt lõigu 12 punkt e)

A26. „Ettevõtte“ definitsioon asjassepuutuvates eetikanõuetes võib erineda käesolevas ISAs sätestatud definitsioonist.

„Võrgustik“ ja „võrgustikku kuuluv ettevõtte“ (vt lõigu 12 punktid f–g)

A27. „Võrgustiku“ ja „võrgustikku kuuluva ettevõtte“ definitsioonid asjassepuutuvates eetikanõuetes võivad erineda käesolevas ISAs sätestatud definitsioonidest. IESBA koodeksis antakse samuti juhised terminite „võrgustik“ ja „võrgustikku kuuluv ettevõtte“ kohta. Võrgustikud ja teised võrgustikku kuuluvad ettevõtted võivad olla struktureeritud eri viisidel ning on kõikidel juhtudel ettevõttevälised. Käesoleva ISA sätteid võrgustike kohta kohaldatakse ka mis tahes struktuuride või organisatsioonide suhtes, mis ei moodusta ettevõtte osa, kuid mis on võrgustikus olemas.

²⁵ Vt lõik 35

Liidrite kohustused auditite kvaliteedi juhtimisel ja saavutamisel (vt lõigud 13–15)

Üldise kohustuse võtmine seoses kvaliteedi juhtimise ja saavutamisega

A28. ISQM 1 nõuab, et ettevõtte kehtestaks kvaliteedieesmärgid, mis käsitlevad ettevõtte valitsemist ja liidriks olemist, mis toetab kvaliteedijuhtimise süsteemi väljatöötamist, rakendamist ja kasutamist. Töövõtu partneri kohustust seoses kvaliteedi juhtimise ja saavutamisega toetab ettevõtte töökultuur, mis tõendab pühendumist kvaliteedile. Käesoleva ISA lõikudes 13 ja 14 esitatud nõuete käsitlemisel võib töövõtu partner vahetada infot otse töövõtu meeskonna teiste liikmetega ning tugevdada infovahetust isikliku käitumise ja tegevustega (nt näidates eeskujul). Kvaliteedile pühendumist tõendavat töökultuuri kujundavad ja tugevdavad veelgi töövõtu meeskonna liikmed, sest nad näitavad töövõtu läbiviimisel oodatavaid käitumisviise.

Skaleeritavus

A29. Töövõtu partneri nende tegevuste olemus ja ulatus, mille eesmärk on tõendada ettevõtte pühendumist kvaliteedile, võib sõltuda mitmesugustest teguritest, sealhulgas ettevõtte ja töövõtu meeskonna suurusest, struktuurist, geograafilisest hajutatusest ja keerukusest ning auditi töövõtu olemusest ja tingimustest. Töövõtu väiksema meeskonna puhul, kus on vähe töövõtu meeskonna liikmeid, võib piisata soovitud töökultuuri mõjutamisest otsese suhtluse ja käitumise kaudu, kuid töövõtu suurema meeskonna puhul, mis on hajutatud mitmesse asukohta, võib olla vajalik ametlikum infovahetus.

Piisav ja asjakohane kaasamine

A30. Töövõtu partner võib tõendada piisavat ja asjakohast kaasatust kogu auditi töövõtu vältel erinevatel viisidel, sealhulgas:

- võttes kohustuse seoses töövõtu meeskonna liikmete suunamise ja järelevalve ning nende töö ülevaatamise olemuse, ajastuse ja ulatusega käesoleva ISA nõuete järgimisel ning
- varieerides suunamise, järelevalve ja ülevaatamise olemust, ajastust ja ulatust töövõtu olemuse ja tingimuste kontekstis.

Infovahetus

A31. Infovahetus on vahend, mille kaudu töövõtu meeskond jagab asjassepuutuvat informatsiooni õigel ajal, et järgida käesoleva ISA nõudeid, aidates seeläbi kaasa auditi töövõtu kvaliteedi saavutamisele. Infovahetus võib toimuda töövõtu meeskonna liikmete vahel või seas või:

- (a) ettevõttega (nt üksikisikutega, kes viivad läbi tegevusi ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemis, sealhulgas nendega, kellele on määratud lõplik või tegevuspõhine kohustus seoses ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemiga);
- (b) auditisse kaasatud muude isikutega (nt siseaudiitoritega, kes osutavad otsest abi,²⁶ või audiitori väliseksperdiga²⁷) ja
- (c) ettevõtteväliste osapooltega (nt juhtkonnaga, valitsemisülesandega isikutega või reguleerivate asutustega).

²⁶ Vt ISA 610 (muudetud 2013), lõik A41.

²⁷ Vt ISA 620, lõigu 11 punkt c ja lõik A30.

A32. Auditi töövõtu olemus ja tingimused võivad mõjutada töövõtu partneri otsuseid töövõtu meeskonna liikmetega peetava tulemusliku infovahetuse asjakohaste vahendite kohta. Näiteks asjakohase suunamise, järelevalve ja ülevaatamise toetamiseks võib ettevõtte kasutada infotehnoloogilisi rakendusi, et hõlbustada infovahetust töövõtu meeskonna liikmete vahel, kui nad teevad tööd erinevates geograafilistes asukohtades.

Kutsealane skeptitsism (vt lõik 7)

A33. Töövõtu partneril on kohustus rõhutada, kui oluline on, et iga töövõtu meeskonna liige rakendaks kogu auditi töövõtu vältel kutsealast skeptitsismi. Mõne auditi töövõtu olemuslikud tingimused võivad avaldada töövõtu meeskonnale survet, mis võib takistada kutsealase skeptitsismi asjakohast rakendamist auditiprotseduuride kavandamisel ja läbiviimisel ning auditi tõendusmaterjali hindamisel. Sellest tulenevalt võib auditi üldstrateegia väljaarendamisel ISA 300 kohaselt olla vajalik, et töövõtu meeskond kaaluks, kas sellised tingimused on auditi töövõtus olemas, ja kui on, siis milliseid samme võib ettevõttel või töövõtu meeskonnal olla vaja astuda, et selliseid takistusi leevendada.

A34. Kutsealase skeptitsismi rakendamisel esinevad takistused võivad töövõtu tasemel hõlmata muu hulgas järgmist:

- eelarvepiirangud, mis võivad pärssida selliste piisavate kogemustega või tehniliselt kvalifitseeritud ressursside, sealhulgas ekspertide kasutamist, kes on vajalikud selliste majandusüksuste audititeks, mille puhul on tarvis tehnilisi eriteadmisi või spetsialiseeritud oskusi tulemuslikuks arusaamiseks riskidest, riskide hindamiseks ja neile vastamiseks ning juhtkonna teadlikuks käsitlemiseks;
- pingelised tähtajad, mis võivad negatiivselt mõjutada nii töö tegijate kui ka suunajate, järelevalvajate ja ülevaatajate käitumist. Näiteks võib väline ajasurve piirata keeruka informatsiooni tulemuslikku analüüsimist;
- koostöö puudumine või juhtkonna avaldatav liigne surve, mis võib negatiivselt mõjutada töövõtu meeskonna võimelisust lahendada keerukaid või vaidlust tekitavaid küsimusi;
- ebapiisav arusaamine majandusüksusest ja selle keskkonnast, sisekontrollisüsteemist ja rakendatavast finantsaruandluse raamistikust, mis võib piirata töövõtu meeskonna võimelisust teha asjakohaseid otsustusi ja juhtkonna väiteid teadlikult käsitleda;
- raskused juurdepääsu hankimisel andmikele, rajatistele, teatavatele töötajatele, klientidele, tarnijatele või muudele isikutele, mis võib põhjustada töövõtu meeskonna erapoolikuse auditi tõendusmaterjali allikate valimisel ja auditi tõendusmaterjali otsimisel allikatest, mis on hõlpsamini juurdepääsetavad;
- ülemäärane tuginemine automatiseeritud töövahenditele ja tehnikatele, mille tulemusel ei pruugi töövõtu meeskond hinnata auditi tõendusmaterjali kriitiliselt.

A35. Audiitori mitteteadlik või teadlik erapoolikus võib mõjutada töövõtu meeskonna kutsealaseid otsustusi, sealhulgas näiteks auditiprotseduuride kavandamisel ja läbiviimisel või auditi tõendusmaterjali hindamisel. Näited audiitori mitteteadlikust erapoolikusest, mis võib takistada kutsealase skeptitsismi rakendamist ja seega ka töövõtu meeskonna poolt käesoleva ISA nõuete järgimisel tehtud kutsealaste otsustuste põhjendatust, võivad hõlmata järgmist:

- kättesaadavusega seotud erapoolikus, mis on kalduvus omistada rohkem kaalu neile sündmustele või kogemustele, mis meenuvad esimesena või on kergesti kättesaadavad, kui neile, mille puhul see nii ei ole;

- kinnitusega seotud erapoolikus, mis on kalduvus omistada rohkem kaalu olemasolevat veendumust kinnitavale informatsioonile kui informatsioonile, mis on selle veendumusega vastuolus või seab selle kahtluse alla;
- grupimõtlemine, mis on kalduvus mõelda või teha otsuseid grupina, mis aga pärsib loovust või individuaalset kohustust;
- liigse enesekindlusega seotud erapoolikus, mis on kalduvus hinnata üle oma suutlikkust anda täpseid hinnanguid riski kohta või teha muid otsustusi või otsuseid;
- ankurdamisega seotud erapoolikus, mis on kalduvus kasutada n-ö ankruna esialgset informatsiooni, mille suhtes hinnatakse järgnevat informatsiooni ebaadekvaatselt;
- automatiseerimisega seotud eelarvamus, mis on kalduvus eelistada automatiseeritud süsteemide loodud väljundit isegi siis, kui inimlik arutluskäik või vastuoluline informatsioon tekitab küsimusi selle kohta, kas selline väljund on usaldusväärne või otstarbekohane.

A36. Võimalikud sammud, mida töövõtu meeskond võib kutsealase skeptitsismi rakendamise takistuste leevendamiseks töövõtu tasemel astuda, võivad olla järgmised:

- valvsaks jäämine auditi töövõtu olemuses või tingimustes esinevate muutuste suhtes, mis tingivad vajaduse töövõtuks tarvilike täiendavate või erinevate ressursside järele, ning täiendavate või erinevate ressursside taotlemine nendelt üksikisikutelt ettevõttes, kes vastutavad töövõtu jaoks ressursside jaotamise või määramise eest;
- töövõtu meeskonna sõnaselge hoiatamine juhtumite või olukordade eest, kus haavatavus audiitori mitteteadliku või teadliku erapoolikuse suhtes võib olla suurem (nt valdkonnad, millega kaasneb kaalukam otsustus), ning auditiprotseduuride planeerimisel ja läbiviimisel töövõtu meeskonna enam kogunud liikmetelt nõu küsimise olulisuse rõhutamine;
- töövõtu meeskonna koosseisu muutmine, näiteks töövõtule selliste enam kogunud üksikisikute määramise taotlemine, kellel on paremad oskused või teadmised või spetsiifilised eriteadmised;
- töövõtu meeskonna enam kogunud liikmete kaasamine, kui tegemist on juhtkonna liikmetega, kellega on raske või keeruline suhelda;
- töövõtu meeskonna spetsialiseeritud oskuste ja teadmistega liikmete kaasamine või audiitori sellise eksperdi kaasamine, kes abistab töövõtu meeskonda auditi keerukates või subjektiivsetes valdkondades;
- suunamise, järelevalve või ülevaatamise olemuse, ajastuse ja ulatuse muutmine, kaasates töövõtu meeskonna enam kogunud liikmeid või korraldades sagedamini isiklikku järelevalvet või teatavate tööpaberite põhjalikumaid ülevaatusi seoses järgmisega:
 - auditi keerukad või subjektiivsed valdkonnad;
 - valdkonnad, mis kujutavad riske auditi töövõtu kvaliteedi saavutamisele;
 - pettuseriskiga valdkonnad ja
 - tuvastatud mittevastavus seadustele või regulatsioonidele või selle kahtlus;
- ootuste seadmine selle kohta, et:
 - töövõtu meeskonna vähem kogunud liikmed küsivad sageli ja õigel ajal nõu töövõtu meeskonna enam kogunud liikmetelt või töövõtu partnerilt ning

- töövõtu meeskonna enam kogunud liikmed on kogu auditi töövõtu vältel töövõtu meeskonna vähem kogunud liikmete jaoks kättesaadavad ning vastavad positiivselt ja õigel ajal nende arusaamadele ning taotlustele saada nõu või abi;
- info vahetamine valitsemisülesandega isikutega, kui juhtkond avaldab liigset survet või kui töövõtu meeskonnal on raskusi juurdepääsu hankimisel andmikele, rajatistele, teatavatele töötajatele, klientidele, tarnijatele või muudele isikutele, kellelt võib küsida auditi tõendusmaterjali.

Protseduuride, ülesannete või tegevuste määramine töövõtu meeskonna teistele liikmetele (vt lõik 15)

A37. Kui protseduurid, ülesanded või tegevused on määratud töövõtu meeskonna teistele liikmetele, võib töövõtu partner tõendada piisavat ja asjakohast kaasatust kogu auditi töövõtu vältel erinevatel viisidel, sealhulgas:

- informeerides määratud isikuid nende kohustuste ja volituste olemusest, määratud töö ulatusest ja selle eesmärkidest ning andes mis tahes muid vajalikke juhiseid ja asjassepuutuvat informatsiooni;
- suunates määratud isikuid ja tehes nende üle järelevalvet;
- vaadates üle määratud isikute tööd, et hinnata tehtud kokkuvõtteid lisaks lõikudes 29–34 esitatud nõuetele.

Asjassepuutuvad eetikanõuded, sealhulgas sõltumatussega seotud nõuded (vt lõigud 16–21)

Asjassepuutuvad eetikanõuded (vt lõigud 1, 16–21)

A38. ISA 200²⁸ nõuab, et audiitor peab olema vastavuses finantsaruannete auditi töövõttudega seotud asjassepuutuvate eetikanõuetega, sealhulgas sõltumatussega seotud nõuetega. Asjassepuutuvad eetikanõuded võivad olenevalt töövõtu olemusest ja tingimustest varieeruda. Näiteks võivad teatavad sõltumatussega seotud nõuded olla rakendatavad üksnes börsinimekirja kantud majandusüksuste auditite läbiviibimisel. Lisaks käesolevas ISAs esitatud nõuetele ja juhendmaterjalile sisaldab ISA 600 (muudetud) täiendavaid nõudeid ja juhendmaterjali asjassepuutuvate eetikanõuetega seotud infovahetuse kohta komponendi audiitoriga.

A39. Auditi töövõtu olemuse ja tingimuste põhjal võib töövõtu seisukohast olla asjassepuutuv teatav seadus, regulatsioon või asjassepuutuvate eetikanõuete aspektid, nagu need, mis puudutavad mittevasstavust seadustele või regulatsioonidele, näiteks rahapesu, korruptsiooni või altkäemaksu käsitlevad seadused või regulatsioonid.

A40. Auditi töövõtu olemusele ja tingimustele rakendatavatest asjassepuutuvatest eetikanõuetest arusaamisel ja nende järgimisel võivad töövõtu meeskonnale abiks olla ettevõtte infosüsteem ja ettevõtte antud ressursid. Näiteks võib ettevõtte:

- edastada info sõltumatussega seotud nõuete kohta töövõtu meeskondadele;
- pakkuda töövõtu meeskondadele koolitust asjassepuutuvate eetikanõuete kohta;
- kehtestada käsiraamatuid ja juhendeid (st intellektuaalsed ressursid), mis sisaldavad asjassepuutuvate eetikanõuete sätteid ning juhendmaterjali selle kohta, kuidas neid ettevõtte ja selle töövõttude olemuse ning tingimuste puhul rakendada;

²⁸ ISA 200, lõigud 14 ja A16–A19

- määrata personali, kes juhib ja jälgib vastavust asjassepuutuvatele eetikanõuetele (nt ISQM 1 nõuab, et ettevõtte hangiks vähemalt kord aastas dokumenteeritud kinnituse sõltumatus nõuete täitmise kohta kogu personalilt, kes peab asjassepuutuvate eetikanõuete kohaselt olema sõltumatu) või kes pakub konsultatsiooni asjassepuutuvate eetikanõuetega seotud asjaoludes;
- kehtestada töövõtu meeskonna liikmetele poliitikad või protseduurid asjassepuutuva ja usaldusväärse informatsiooni edastamiseks asjakohastele osapooltele ettevõttes või töövõtu partnerile, näiteks töövõtu meeskondadele mõeldud poliitikad või protseduurid:
 - edastada infot kliendi töövõttude ja teenuste, sealhulgas kindlust mitteandvate teenuste ulatuse kohta, et võimaldada ettevõttel tuvastada ohud sõltumatusele töövõtu perioodi kestel ja käsitleva küsimusega hõlmatud perioodi kestel;
 - edastada infot olukordade ja suhete kohta, mis võivad tekitada ohtu sõltumatusele, et ettevõtte saaks hinnata, kas see oht on aktsepteeritaval tasemel, ja kui ei ole, siis käsitleda ohtu seda kõrvaldades või seda aktsepteeritava tasemeni vähendades;
 - viivitamatult edastada infot asjassepuutuvate eetikanõuete, sealhulgas sõltumatusega seotud nõuete mis tahes rikkumiste kohta.

A41. Töövõtu partner võib võtta arvesse lõigus A40 kirjeldatud informatsiooni, infovahetust ja ressursse, kui ta määrab kindlaks, kas töövõtu partner võib asjassepuutuvate eetikanõuete järgimisel tugineda ettevõtte poliitikatele või protseduuridele.

A42. Samuti võib töövõtu meeskonna liikmete vaheline avatud ja konkreetne infovahetus asjassepuutuvate eetikanõuete kohta aidata:

- juhtida töövõtu meeskonna liikmete tähelepanu asjassepuutuvatele eetikanõuetele, mis võivad olla auditi töövõtu seisukohast eriti märkimisväärsed, ja
- hoida töövõtu partnerit kursis asjaoludega, mis on töövõtu meeskonna jaoks asjassepuutuvatest eetikanõuetest ning ettevõtte seonduvatest poliitikatest või protseduuridest arusaamisel ja nende järgimisel asjassepuutuvad.

Asjassepuutuvate eetikanõuete järgimist ähvardavate ohtude tuvastamine ja hindamine (vt lõigud 17–18)

A43. Kooskõlas standardiga ISQM 1 hõlmavad ettevõtte vastused kvaliteediriskide käsitlemisel seoses asjassepuutuvate eetikanõuetega, sealhulgas töövõtu meeskonna liikmete sõltumatusega seotud nõuetega, poliitikaid või protseduure asjassepuutuvate eetikanõuete järgimist ähvardavate ohtude tuvastamiseks, hindamiseks ja käsitlemiseks.

A44. Asjassepuutuvad eetikanõuded võivad sisaldada sätteid ohtude tuvastamise ja hindamise kohta ning selle kohta, kuidas neid tuleb käsitleda. Näiteks selgitatakse IESBA kodeksis, et kui auditi töövõtu eest määratud teenustasu on nii madal, et töövõtu läbiviimine kooskõlas kutsestandarditega võib olla raske, võib tekkida omahuvi oht vastavuses olemisele kutsealase pädevuse ja nõutava hoolsuse põhiprintsiibiga.²⁹

²⁹ IESBA kodeks, lõik 330.3 A2

Asjassepuutuvate eetikanõuete rikkumised (vt lõik 19)

A45. Kooskõlas standardiga ISQM 1 on nõutav, et ettevõtte kehtestaks poliitikad või protseduurid asjassepuutuvate eetikanõuete mis tahes rikkumiste tuvastamiseks, infovahetuseks, hindamiseks ja aru andmiseks ning asjakohaseks vastamiseks rikkumiste põhjustele ja tagajärgedele õigel ajal.

Asjakohase sammu astumine (vt lõik 20)

A46. Asjakohased sammud võivad hõlmata näiteks järgmist:

- asjassepuutuvate eetikanõuete rikkumistega seonduvate ettevõtte poliitikate või protseduuride järgimine, sealhulgas info edastamine asjakohastele üksikisikutele ja nendega konsulteerimine, et saaks astuda asjakohaseid samme, sealhulgas rakendada vastavalt vajadusele distsiplinaarmeetmeid;
- info vahetamine valitsemisülesandega isikutega;
- info vahetamine reguleerivate või kutsealaste asutustega. Mõnes olukorras võib infovahetus reguleerivate asutustega olla nõutav seaduse või regulatsiooni alusel;
- õigusnõu küsimine;
- auditi töövõttust taandumine, kui taandumine on võimalik rakendatava seaduse või regulatsiooni alusel.

Enne audiitori aruande kuupäevastamist (vt lõik 21)

A47. ISA 700 (muudetud) nõuab, et audiitori aruanne sisaldaks avaldust, et audiitor on majandusüksusest sõltumatu kooskõlas auditi puhul asjassepuutuvate eetikanõuetega ning on täitnud audiitori muud eetikaalased kohustused vastavalt nendele nõuetele.³⁰ Nendele audiitori aruandes esitatavatele avaldustele annab aluse käesoleva ISA lõikudes 16–21 nõutud protseduuride läbiviimine.

Avaliku sektori majandusüksuste puhul spetsiifiliselt arvesse võetavad asjaolud

A48. Avaliku sektori audiitorite sõltumatuse kaitsemehhanisme võivad anda seadusejärgsed meetmed. Siiski, sõltuvalt mandaadi tingimustest konkreetses jurisdiktsioonis, võib avaliku sektori audiitoritel või kohustuslikku auditit läbiviiva audiitori nimel avaliku sektori auditeid läbiviivatel audiitorettevõtetel olla vajadus kohandada oma lähenemisviisi, et soodustada vastavuses olemist lõiguga 16. Kui avaliku sektori audiitori mandaat ei luba taandumist auditi töövõttust, võib see hõlmata selliste esilekerkinud olukordade avalikustamist avaliku aruande kaudu, mis oleksid erasektoris esinemise korral tinginud audiitori taandumise.

Kliendisuhete ja auditi töövõttude aktsepteerimine ja jätkamine (vt lõigud 22–24)

A49. ISQM 1 nõuab, et ettevõtte kehtestaks kvaliteedieesmärgid, mis käsitlevad kliendisuhete ja spetsiifiliste töövõttude aktsepteerimist ja jätkamist.

A50. Selline informatsioon, nagu on esitatud allpool, võib aidata töövõtu partneril kindlaks määrata, kas kliendisuhete ja auditi töövõttude aktsepteerimise ja jätkamise suhtes tehtud kokkuvõtted on asjakohased:

³⁰ ISA 700 (muudetud), lõigu 28 punkt c

- põhiomanike, juhtkonna võtmeisikute ja majandusüksuse valitsemisülesandega isikute ausus ja eetilised väärtused;
- kas töövõtu läbiviimiseks on olemas piisavad ja asjakohased ressursid;
- kas juhtkond ja valitsemisülesandega isikud on tunnustanud oma kohustusi seoses töövõtuga;
- kas töövõtu meeskonnal on pädevus ja võimekus, sealhulgas piisav aeg, töövõtu läbiviimiseks ning
- kas märkimisväärsel asjaoludel, mis on esile kerkinud käesoleva või eelmise töövõtu käigus, on mõjutusi töövõtu jätkamisele.

A51. ISQM 1 alusel on nõutav, et ettevõtte teeks aktsepteerimise ja jätkamise otsuste korral otsustusi ettevõtte suutlikkuse kohta viia läbi töövõtt kooskõlas kutsestandardite ning rakendatavate seadusest ja regulatsioonist tulenevate nõuetega. Töövõtu partner võib kasutada ettevõtte poolt sellega seoses arvesse võetavat informatsiooni selle kindlaksmääramisel, kas kliendisuhete ja auditi töövõttude aktsepteerimise ja jätkamise suhtes tehtud kokkuvõtted on asjakohased. Kui töövõtu partneril on muretekitavaid asjaolusid seoses tehtud kokkuvõtete asjakohasusega, võib töövõtu partner arutada nende kokkuvõtete alust nendega, kes on kaasatud vastuvõtmise ja jätkamise protsessi.

A52. Kui töövõtu partner on otseselt kaasatud ettevõtte kogu aktsepteerimise ja jätkamise protsessi, on töövõtu partner teadlik ettevõtte poolt seonduvate kokkuvõtete tegemisel hangitud või kasutatud informatsioonist. Samuti võib selline otsene kaasamine anda aluse töövõtu partneri kindlaksmääramisele, et ettevõtte poliitikaid või protseduure on järgitud ning et tehtud kokkuvõtted on asjakohased.

A53. Aktsepteerimise ja jätkamise protsessi käigus hangitud informatsioon võib aidata töövõtu partnerit käesoleva ISA nõuete järgimisel ja informeeritud otsuste tegemisel asjakohaste tegevuskavade kohta. Selline informatsioon võib hõlmata järgmist:

- informatsioon majandusüksuse suuruse, keerukuse ja olemuse kohta, sealhulgas selle kohta, kas tegemist on grupi auditiga, majandusharu kohta, milles majandusüksus tegutseb, ja rakendatava finantsaruandluse raamistiku kohta;
- majandusüksuse ajakava seoses aruandlusega, näiteks vahe- ja lõppetappides;
- grupi auditite puhul ematöövõtte ning selle majandus- ja äriüksuste vahelistes suhetes valitseva mõju olemus ning
- kas pärast eelmist auditi töövõttu on majandusüksuses või majandusharus, kus majandusüksus tegutseb, toimunud muutusi, mis võivad mõjutada nõutavate ressursside olemust, samuti viisis, kuidas töövõtu meeskonna tööd suunatakse, järele valvatakse ja üle vaadatakse.

A54. Samuti võib vastuvõtmise ja jätkamise käigus hangitud informatsioon olla asjassepuutuv teiste ISAde, aga ka käesoleva ISA nõuete järgimisel näiteks seoses järgimisega:

- auditi töövõtu tingimustest arusaamise kehtestamine, nagu on nõutud standardis ISA 210;³¹
- veast või pettusest tulenevate olulise väärkajastamise riskide tuvastamine ja hindamine kooskõlas standarditega ISA 315 (muudetud 2019) ja ISA 240;³²

³¹ ISA 210 „Auditi töövõtu tingimuste kokkuleppimine“, lõik 9

³² ISA 240 „Audiitori kohustused finantsaruannete auditeerimisel seoses pettusega“

- grupist ja selle keskkonnast arusaamine grupi finantsaruannete auditi puhul kooskõlas standardiga ISA 600 (muudetud) ning komponentide audiitorite töö suunamine, järelevalve ja ülevaatamine;
- selle kindlaksmääramine, kas ja kuidas kaasata audiitori ekspert kooskõlas standardiga ISA 620, ja
- majandusüksuse valitsemisstruktuur kooskõlas standarditega ISA 260 (muudetud)³³ ja ISA 265.³⁴

A55. Seadus, regulatsioon või asjassepuutuvad eetikanõuded võivad nõuda, et järgmine audiitor taotleks enne auditi töövõtu aktsepteerimist eelmiselt audiitorilt mis tahes fakte või olukordi käsitleva teadaoleva informatsiooni andmist, millest järgmine audiitor peab eelmise audiitori otsustuse kohaselt olema teadlik enne otsustamist, kas töövõtt aktsepteerida. Mõningates olukordades võidakse eelmiselt audiitorilt järgmise väljapakutud audiitori taotlusel nõuda, et ta annaks järgmisele väljapakutud audiitorile informatsiooni tuvastatud mittevastavuse kohta seadustele ja regulatsioonidele või selle kahtluse kohta. Näiteks kui eelmine audiitor on taandunud töövõtust tuvastatud mittevastavuse tõttu seadustele ja regulatsioonidele või selle kahtluse tõttu, nõuab IESBA kodeks, et eelmine audiitor annaks järgmise väljapakutud audiitori taotlusel kõik seda mittevastavust käsitlevad asjassepuutuvad faktid ja muu informatsiooni, millest järgmine väljapakutud audiitor peab eelmise audiitori arvates olema teadlik enne otsustamist, kas auditiga seotud töölemääramine aktsepteerida.

A56. Olukordades, mil ettevõtte on seaduse või regulatsiooni alusel kohustatud auditi töövõttu aktsepteerima või jätkama, võib töövõtu partner võtta arvesse ettevõtte hangitud informatsiooni töövõtu olemuse ja tingimuste kohta.

A57. Vajaliku sammu otsustamisel võivad töövõtu partner ja ettevõtte järeldada, et auditi töövõtu jätkamine on asjakohane, ja kui see on nii, siis määrata kindlaks, milliseid täiendavaid meetmeid on töövõtu tasemel vaja rakendada (nt suurema arvu või spetsiifiliste eriteadmistega töötajate määramine). Kui töövõtu partneril on täiendavaid murettekitavaid asjaolusid või kui ta ei ole saavutanud rahulolu, et asjaolu on asjakohaselt käsitletud, võidakse rakendada ettevõtte poliitikaid või protseduure eriarvamuste lahendamiseks.

Avaliku sektori majandusüksuste puhul spetsiifiliselt arvesse võetavad asjaolud (vt lõigud 22–24)

A58. Avalikus sektoris võib audiitorid määrata kooskõlas seadustest tulenevate protseduuridega ning avaliku sektori audiitoril ei pruugi olla kohustust kehtestada kõiki poliitikaid või protseduure auditi töövõttude aktsepteerimise ja jätkamise kohta. Sellegipoolest võivad lõikudes 22–24 ja A49–A57 sätestatud nõuded ja arvessevõetavad asjaolud kliendisuhete ja töövõttude aktsepteerimise ja jätkamise kohta olla avaliku sektori audiitoritele väärtuslikud riskihindamise läbiviimisel ja aruandluskohustuste teostamisel.

Töövõtu ressursid (vt lõigud 25–28)

A59. ISQM 1 kohaselt hõlmavad ettevõtte poolt auditi töövõttude läbiviimise toetamiseks määratud või kättesaadavaks tehtud ressursid järgmist:

- inimressursid;

³³ ISA 260 (muudetud) „Infovahetus valitsemisülesandega isikutega“

³⁴ ISA 265 „Sisekontrolli puudusi käsitlev infovahetus valitsemisülesandega isikutega ja juhtkonnaga“

- tehnoloogilised ressursid ja
- intellektuaalsed ressursid.

- A60. Auditi töövõtu ressursid määrab või teeb kättesaadavaks eeskätt ettevõtte, kuigi võib esineda olukordi, mil töövõtu meeskond hangib auditi töövõtu jaoks ressursid otse. Nii võib juhtuda näiteks siis, kui komponendi audiitorilt nõutakse statuudi, regulatsiooni alusel või muul põhjusel auditiarvamuse avaldamist komponendi finantsaruannete kohta ja komponendi audiitor on ka komponendi juhtkonna poolt määratud läbi viima auditiprotseduure grupi audiitori nimel. Sellistes olukordades võivad ettevõtte poliitikad või protseduurid nõuda, et töövõtu partner astuks erinevaid samme, näiteks taotleks komponendi audiitorilt informatsiooni, et määrata kindlaks, kas piisavad ja asjakohased ressursid on määratud või kättesaadavaks tehtud.
- A61. Lõikude 25 ja 26 nõuete järgimisel võib töövõtu partneri jaoks olla asjassepuutuv arvessevõetav asjaolu see, kas töövõtu meeskonnale määratud või kättesaadavaks tehtud ressursid võimaldavad täita asjassepuutuvaid eetikanõudeid, sealhulgas selliseid eetikapõhimõtteid nagu kutsealane pädevus ja nõutav hoolsus.

Inimressursid

- A62. Inimressursid hõlmavad töövõtu meeskonna liikmeid (vt ka lõigud A5, A15–A21) ning rakendatavuse korral audiitori väliseksperdi ja üksikisikuid majandusüksuse siseauditi funktsioonist, kes osutavad auditiga seotud otsest abi.

Tehnoloogilised ressursid

- A63. Tehnoloogiliste ressursside kasutamine auditi töövõtus võib aidata audiitorit piisava asjakohase auditi tõendusmaterjali hankimisel. Tehnoloogilised töövahendid võivad võimaldada audiitoril auditit tulemuslikumalt ja tõhusamalt juhtida. Samuti võivad tehnoloogilised töövahendid võimaldada audiitoril hõlpsamalt hinnata suuri andmehulki, et anda näiteks põhjalikumaid ülevaateid, tuvastada ebatavalisi suundumusi või vaidlustada tulemuslikumalt juhtkonna väiteid, mis suurendab audiitori võimelisust rakendada kutsealast skeptitsismi. Tehnoloogilisi töövahendeid võib kasutada ka koosolekute pidamiseks ja infovahetuse töövahendite tagamiseks töövõtu meeskonnale. Selliste tehnoloogiliste ressursside mitteasjakohane kasutamine võib aga suurendada otsuste tegemiseks esitatud informatsioonile ülemäärase tuginemise riski või võib tekitada ohtusid asjassepuutuvate eetikanõuetega, näiteks konfidentsiaalsusega seotud nõuetega, vastavuses olemisele.
- A64. Ettevõtte poliitikad või protseduurid võivad sisaldada nõutavaid arvessevõetavaid asjaolusid või kohustusi töövõtu meeskonna jaoks, kui auditiprotseduuride läbiviimiseks kasutatakse ettevõtte heakskiidetud tehnoloogilisi töövahendeid, ning võivad nõuda spetsialiseeritud oskuste või eriteadmistega üksikisikute kaasamist väljundi hindamisse või analüüsimisse.
- A65. Kui töövõtu partner nõuab, et üksikisikud teisest ettevõttest kasutaksid auditiprotseduuride läbiviimisel spetsiifilisi automatiseeritud töövahendeid ja tehnikaid, võib nende üksikisikutega peetavas infovahetuses anda märku, et selliste automatiseeritud töövahendeid ja tehnikate kasutamine peab olema vastavuses töövõtu meeskonna juhistega.
- A66. Ettevõtte poliitikad või protseduurid võivad konkreetselt keelata teatavate infotehnoloogiliste rakenduste või infotehnoloogiliste rakenduste erisuste kasutamise (nt tarkvara, mida ettevõtte ei ole kasutamiseks veel konkreetselt heaks kiitnud). Alternatiivselt võivad ettevõtte poliitikad või protseduurid nõuda, et töövõtu meeskond astuks enne ettevõtte heakskiitmata infotehnoloogilise rakenduse kasutamist teatavaid samme, et määrata kindlaks selle kasutamise asjakohasus, nõudes näiteks, et:

- töövõtu meeskonnal oleks asjakohane pädevus ja võimekus infotehnoloogilise rakenduse kasutamiseks;
- infotehnoloogiliste rakenduse tööd ja turvalisust testitaks;
- auditi faili lisataks spetsiifiline dokumentatsioon.

A67. Töövõtu partner võib rakendada kutsealast otsustust, kui ta kaalub, kas infotehnoloogiliste rakenduse kasutamine auditi töövõtus on töövõtu kontekstis asjakohane, ja kui on, siis kuidas infotehnoloogilist rakendust kasutada tuleb. Tegurid, mida võib arvesse võtta selle kindlaksmääramisel, kas konkreetne infotehnoloogiline rakendus, mida ettevõtte ei ole kasutamiseks konkreetselt heaks kiitnud, on auditi töövõtus kasutamiseks asjakohane, hõlmavad seda, kas:

- infotehnoloogilise rakenduse kasutamine ja turvalisus on vastavuses ettevõtte poliitikate või protseduuridega;
- infotehnoloogiline rakendus töötab ette nähtud viisil;
- personalil on infotehnoloogilise rakenduse kasutamiseks nõutav pädevus ja võimekus.

Intellektuaalsed ressursid

A68. Intellektuaalsete ressursside hulka kuuluvad näiteks auditi metodoloogia, rakendustööriistad, auditeerimisjuhendid, näidisprogrammid, mallid, kontrollnimekirjad või vormid.

A69. Intellektuaalsete ressursside kasutamine auditi töövõtus võib hõlbustada kutsestandardite, seaduse ja regulatsiooni ning seonduvate ettevõtte poliitikate või protseduuride järjepidevat rakendamist ja nendest arusaamist. Selleks võidakse töövõtu meeskonnalt nõuda, et see kasutaks kooskõlas ettevõtte poliitikate või protseduuridega ettevõtte auditi metodoloogiat ning spetsiifilisi töövahendeid ja juhendmaterjali. Samuti võib töövõtu meeskond kaaluda, kas muude intellektuaalsete ressursside kasutamine on töövõtu olemust ja tingimusi arvesse võttes asjakohane ja asjassepuutuv, näiteks majandusharupõhise metodoloogia või seonduvad juhendite ja läbiviimise abivahendite korral.

Töövõtu läbiviimiseks piisavad ja asjakohased ressursid (vt lõik 25)

A70. Selle kindlaksmääramisel, kas töövõtu meeskonnale on töövõtu läbiviimiseks määratud või kättesaadavaks tehtud piisavad ja asjakohased ressursid, võib töövõtu partner tavaliselt tugineda ettevõtte seonduvatele poliitikatele või protseduuridele (sealhulgas ressurssidele), nagu on kirjeldatud lõigus A6. Näiteks võib ettevõtte edastatud informatsiooni põhjal olla töövõtu partneril võimalik tugineda ettevõtte tehnoloogilistele arendus-, rakendus- ja hooldusprogrammidele, kui ta kasutab ettevõtte heakskiidetud tehnoloogiat auditiprotseduuride läbiviimisel.

Töövõtu meeskonna pädevus ja võimekus (vt lõik 26)

A71. Kui töövõtu partner määrab kindlaks, et töövõtu meeskonnal on asjakohane pädevus ja võimekus, võib ta võtta arvesse selliseid asjaolusid nagu meeskonna:

- arusaamine ja praktilised kogemused sarnase olemuse ja keerukusega auditi töövõttude kohta asjakohase koolituse ja osalemise kaudu;
- arusaamine kutsestandarditest ning rakendatavatest seadusest ja regulatsioonist tulenevatest nõuetest;
- eriteadmised arvestuse või auditeerimise spetsialiseeritud valdkondades;

- eriteadmised majandusüksuse kasutatava infotehnoloogia või automatiseeritud töövahendite või tehnikate alal, mida töövõtu meeskond peab kasutama auditi töövõtu planeerimisel ja läbiviimisel;
- teadmised asjassepuutuvatest majandusharudest, milles auditeeritav majandusüksus tegeleb;
- võimelisus rakendada kutsealast skeptitsismi ja kutsealast otsustust;
- arusaamine ettevõtte poliitikatest või protseduuridest.

A72. Siseaudiitorid ja audiitori välisekspert ei ole töövõtu meeskonna liikmed. ISA 610 (muudetud 2013)³⁵ ja ISA 620³⁶ sisaldavad nõudeid ja juhendmaterjali vastavalt siseaudiitorite ja audiitori väliseksperti pädevuse ja võimekuse hindamise kohta.

Projektijuhtimine

A73. Olukordades, kus töövõtu meeskonna liikmeid on palju, näiteks suurema või keerukama majandusüksuse auditi puhul, võib töövõtu partner kaasata üksikisiku, kellel on spetsialiseeritud oskused või teadmised projektijuhtimise alal, mida toetavad ettevõtte asjakohased tehnoloogilised ja intellektuaalsed ressursid. Seevastu vähem keeruka majandusüksuse auditi puhul, milles osaleb vähe töövõtu meeskonna liikmeid, võib töövõtu meeskonna liige projektijuhtimise saavutada vähem ametlike vahenditega.

A74. Projektijuhtimise tehnikad ja töövahendid võivad toetada töövõtu meeskonda auditi töövõtu kvaliteedi juhtimisel näiteks järgmiselt:

- suurendades töövõtu meeskonna suutlikkust rakendada kutsealast skeptitsismi selliste eelarve- või ajapiirangute leevendamise teel, mis võivad vastasel korral takistada kutsealase skeptitsismi rakendamist;
- hõlbustades audititöö õigeaegset läbiviimist, et tulemuslikult juhtida ajapiiranguid auditiprotsessi lõpus, kui esile võivad kerkida keerulisemad või vaidlust tekitavad asjaolud;
- jälgides auditi edenemist auditiplaani alusel,³⁷ sealhulgas võtmetähtsusega vahe-eesmärkide saavutamist, mis võib aidata töövõtu meeskonnal ennetavalt tuvastada vajaduse teha õigeaegseid parandusi auditiplaanis ja määratud ressursides, või
- hõlbustades töövõtu meeskonna liikmete seas infovahetust, näiteks koordineerides korraldamisi komponendi audiitorite ja audiitori ekspertidega.

Ebapiisavad või mitteasjakohased ressursid (vt lõik 27)

A75. ISQM 1 käsitleb ettevõtte pühendumist kvaliteedile kogu ettevõttes valitseva töökultuuri kaudu, mis tunnustab ja tugevdab ettevõtte rolli avaliku huvi teenimisel kvaliteetsete töövõttude järjepideva läbiviimise kaudu ning kvaliteedi tähtsust ettevõtte strateegilistes otsustes ja sammudes, sealhulgas ettevõtte finants- ja tegevuspõhistes prioriteetides. Samuti käsitleb ISQM 1 ettevõtte kohustusi ressursivajaduste planeerimisel ning ressursside hankimisel, jaotamisel või määramisel viisil, mis on vas-

³⁵ Vt ISA 610 (muudetud 2013), lõik 15

³⁶ ISA 620, lõik 9

³⁷ Vt ISA 300, lõik 9.

tavuses ettevõtte pühendumisega kvaliteedile. Siiski võivad ettevõtte finants- ja tegevuspõhised prioriteedid seada teatavates olukordades piiranguid töövõtu meeskonnale määratud või kättesaadavaks tehtud ressursidele. Sellistes olukordades ei kaalu need piirangud üles töövõtu partneri kohustust seoses kvaliteedi saavutamise ja töövõtu tasemel, sealhulgas selle kindlaksmääramisega, et ettevõtte määratud või kättesaadavaks tehtud ressursid on piisavad ja asjakohased auditi töövõtu läbiviimiseks.

A76. *Lõik kustutatud seoses ISA 600 muudatustega*

A77. Töövõtu partneri poolt selle kindlaksmääramine, kas on vaja täiendavaid ressursse töövõtu tasemel, on kutsealase otsustuse asjaolu ning seda mõjutavad käesoleva ISA nõuded ning auditi töövõtu olemus ja tingimused. Nagu on kirjeldatud lõigus A11, võib töövõtu partner teatavates olukordades kindlaks määrata, et ettevõtte vastused kvaliteediriskidele on spetsiifilise töövõtu kontekstis mittetulemuslikud, sealhulgas et töövõtu meeskonnale määratud või kättesaadavaks tehtud teatavad ressursid on ebapiisavad. Sellistes olukordades on nõutav, et töövõtu partner astuks asjakohase sammu, sealhulgas edastaks sellise informatsiooni asjakohastele üksikisikutele kooskõlas lõiguga 27 ja lõigu 39 punktiga c. Näiteks kui ettevõtte antud audititarkvaraprogrammi ei ole lisatud uusi või läbivaadatud auditiprotseduure seoses majandusharu käsitleva hiljuti välja antud regulatsiooniga, võimaldab sellise informatsiooni õigeaegne edastamine ettevõttele astuda samme tarkvara viivitamatuks ajakohastamiseks ja uuesti väljaandmiseks või sellise alternatiivse ressursi andmiseks, mis võimaldab töövõtu meeskonnal järgida auditi töövõtu läbiviimisel uut regulatsiooni.

A78. Kui määratud või kättesaadavaks tehtud ressursid on töövõtu tingimustes ebapiisavad või mitteasjakohased ning täiendavaid või alternatiivseid ressursse ei ole kättesaadavaks tehtud, võivad asjakohased sammud hõlmata järgmist:

- planeeritud lähenemisviisi muutmine seoses suunamise, järelevalve ja ülevaatamise olemuse, ajastuse ja ulatusega (vt ka lõik A94);
- aruandluse tähtaegade pikendamise arutamine juhtkonnaga või valitsemisülesandega isikutega, kui pikendamine on rakendatava seaduse või regulatsiooni alusel võimalik;
- ettevõtte poliitika või protseduuride järgimine eriarvamuste lahendamisel, kui töövõtu partner ei hangi auditi töövõtuks vajalikke ressursse;
- ettevõtte poliitika või protseduuride järgimine auditi töövõttust taandumisel, kui taandumine on rakendatava seaduse või regulatsiooni alusel võimalik.

Avaliku sektori majandusüksuste puhul spetsiifiliselt arvesse võetavad asjaolud (vt lõigud 25–28)

A79. Avalikus sektoris võivad auditi mandaadi tingimuste täitmiseks konkreetses jurisdiktsioonis vajalikud olla spetsialiseeritud oskused. Sellised oskused võivad hõlmata arusaamist rakendatavatest aruandluse korraldamistest, sealhulgas aruandlus seadusandlikule või muule valitsusasutusele või aruandlus avalikkuse huvides. Avaliku sektori auditi laiem ulatus võib hõlmata näiteks tulemusauditeerimise mõningaid aspekte.

Töövõtu läbiviimine

Skaleeritavus (vt lõik 29)

A80. Kui auditit ei vii täielikult läbi töövõtu partner või kui auditeeritakse keerukama olemuse ja tingimustega majandusüksust, võib töövõtu partneril olla vaja määrata suunamine, järelevalve ja ülevaata-

mine töövõtu meeskonna teistele liikmetele. Osana töövõtu partneri üldisest kohustusest seoses auditi töövõtu kvaliteedi juhtimise ja saavutamise ning piisava ja asjakohase kaasatusega peab töövõtu partner siiski määrama kindlaks, et suunamise, järelevalve ja ülevaatamise olemus, ajastus ja ulatus on kooskõlas lõiguga 30. Sellistes olukordades võivad personal või töövõtu meeskonna liikmed, sealhulgas komponendi audiitorid, anda töövõtu partnerile informatsiooni, et võimaldada töövõtu partneril määrata kindlaks lõigus 30 nõutu.

Suunamine, järelevalve ja ülevaatamine (vt lõik 30)

- A81. ISQM 1 alusel on nõutav, et ettevõtte kehtestaks kvaliteedieesmärgi, mis käsitleb töövõtu meeskonnade suunamise ja järelevalve ning nende töö ülevaatamise olemust, ajastust ja ulatust. Samuti nõuab ISQM 1, et selline suunamine, järelevalve ja ülevaatamine planeeritakse ja viiakse läbi alusel, et töövõtu meeskonna vähem kogunud liikmete tehtav töö on suunatud, järelevalvatud ja ülevaadatud töövõtu meeskonna enam kogunud liikmete poolt.
- A82. Töövõtu meeskonna suunamine ja järelevalve ning töövõtu meeskonna töö ülevaatamine on ettevõtte tasandi vastused, mida rakendatakse töövõtu tasemel, kusjuures suunamise, järelevalve ja ülevaatamise olemust, ajastust ja ulatust võib töövõtu partner auditi töövõtu kvaliteedi juhtimisel täiendada kohandada. Sellest tulenevalt varieerub lähenemisviis suunamisele, järelevalvele ja ülevaatamisele iga töövõtu puhul, võttes arvesse töövõtu olemust ja tingimusi. See lähenemisviis hõlmab üldjuhul kombinatsiooni ettevõtte poliitikate või protseduuride ja töövõtupõhiste vastuste käsitlemisest.
- A83. Lähenemisviis töövõtu meeskonna liikmete suunamisele ja järelevalvele ning nende töö ülevaatamisele toetab töövõtu partnerit käesoleva ISA nõuete täitmisel ja järeldamisel, et töövõtu partner on olnud piisavalt ja asjakohaselt kaasatud kogu auditi töövõtu vältel kooskõlas lõiguga 40.
- A84. Pidev arutelu ja infovahetus töövõtu meeskonna liikmete seas võimaldab töövõtu meeskonna vähem kogunud liikmetel esitada õigel ajal küsimusi töövõtu meeskonna enam kogunud liikmetele (sealhulgas töövõtu partnerile) ning võimaldab tulemuslikku suunamist, järelevalvet ja ülevaatamist kooskõlas lõiguga 30.

Suunamine

- A85. Töövõtu meeskonna suunamisega võib kaasneda töövõtu meeskonna liikmete teavitamine nende kohustustest, milleks on näiteks:
- panustamine kvaliteedi juhtimisse ja saavutamisse töövõtu tasemel isikliku käitumise, infovahetuse ja tegevuste kaudu;
 - kahtleva mõtlemisviisi säilitamine ja audiitori mitteteadliku või teadliku erapoolikuse teadvustamine kutsealase skeptitsismi rakendamisel auditi tõendusmaterjali kogumise ja hindamise ajal (vt lõik A35);
 - asjassepuutuvate eetikanõuete täitmine;
 - vastavate partnerite kohustused, kui auditi töövõtu läbiviimise on kaasatud enam kui üks partner;
 - töövõtu meeskonna vastavate liikmete kohustused viia läbi auditiprotseduure ning töövõtu meeskonna enam kogunud liikmete kohustused töövõtu meeskonna vähem kogunud liikmete töö suunamisel, järele valvamisel ja ülevaatamisel;

- arusaamine tehtava töö eesmärkidest ja üksikasjalikest juhistest planeeritud auditiprotseduuride olemuse, ajastuse ja ulatuse kohta, nagu on sätestatud auditi üldstrateegias ja auditiplaanis;
- kvaliteedi saavutamist ähvardavate ohtude ja töövõtu meeskonna eeldatava vastuse käsitlemine. Näiteks ei tohiks eelarvepiirangud või ressursipiirangud tingida seda, et töövõtu meeskonna liikmed muudavad planeeritud auditiprotseduure või jätavad planeeritud auditiprotseduurid läbi viimata.

Järelevalve

A86. Järelevalve võib hõlmata selliseid asjaolusid nagu:

- auditi töövõtu edenemise jälgimine, mis hõlmab järgmise monitoorimist:
 - edenemine auditiplaani alusel;
 - kas tehtud töö eesmärk on saavutatud ja
 - määratud ressursside pidev piisavus;
- asjakohase sammu astumine töövõtu käigus esilekerkivate küsimuste käsitlemiseks, sealhulgas näiteks planeeritud auditiprotseduuride ümbermääramine töövõtu meeskonna enam kogunud liikmetele, kui küsimused on esialgu eeldatust keerukamad;
- asjaolude tuvastamine konsulteerimiseks või kaalumiseks töövõtu meeskonna enam kogunud liikmete poolt auditi töövõtu käigus;
- juhendamise ja tööalase täiendkoolituse pakkumine, et aidata töövõtu meeskonna liikmetel arendada oma oskusi või pädevust;
- sellise keskkonna loomine, kus töövõtu meeskonna liikmed tõstavad esile murettekitavaid asjaolusid ilma sanktsioonide hirmuta.

Ülevaatamine

A87. Töövõtu meeskonna töö ülevaatamine toetab kokkuvõtet, et käesoleva ISA nõudeid on käsitletud.

A88. Töövõtu meeskonna töö ülevaatamine koosneb selle arvessevõtmisest, kas näiteks:

- töö on teostatud kooskõlas ettevõtte poliitikate või protseduuride, kutsestandardite ning rakendatavate seadusest ja regulatsioonist tulenevate nõuetega;
- märkimisväärsed asjaolud on esile toodud edaspidiseks arvessevõtmiseks;
- asjakohased konsultatsioonid on aset leidnud ning neist tulenevad järeldused on dokumenteeritud ja rakendatud;
- on vajadus vaadata läbi teostatud töö olemus, ajastus ja ulatus;
- teostatud töö toetab tehtud järeldusi ja on asjakohaselt dokumenteeritud;
- hangitud tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane aluse andmiseks audiitori arvamusel ning
- auditiprotseduuride eesmärgid on saavutatud.

A89. Ettevõtte poliitikad või protseduurid võivad sisaldada spetsiifilisi nõudeid järgmise kohta:

- auditi dokumentatsiooni ülevaatamise olemus, ajastus ja ulatus;

- eri liiki ülevaatused, mis võivad olla asjakohased eri olukordades (nt iga üksiku tööpaberi või valitud tööpaberite ülevaatus), ja
- millistelt töövõtu meeskonna liikmetelt nõutakse eri liiki ülevaatuste läbiviimist.

Töövõtu partneri poolne ülevaatus (vt lõigud 30–34)

A90. Nagu on nõutud standardis ISA 230, dokumenteerib töövõtu partner ülevaatuste kuupäeva ja ulatuse.³⁸

A91. Töövõtu partneri poolne õigeaegne dokumentatsiooni ülevaatus asjakohastes etappides auditi töövõtu jooksul võimaldab märkimisväärsete asjaolude lahendamist töövõtu partneri rahulolu saavutamiseks audiitori aruande kuupäeval või enne seda. Töövõtu partner ei pea üle vaatama kogu auditi dokumentatsiooni.

A92. Töövõtu partner rakendab kutsealast otsustust tuvastamaks töövõtu meeskonna tehtud märkimisväärse otsustuse valdkondasid. Ettevõtte poliitikad või protseduurid võivad määratleda teatavad asjaolud, mille puhul eeldatakse tavaliselt, et tegemist on märkimisväärsete otsustustega. Märkimisväärset otsustused seoses auditi töövõtuga võivad hõlmata asjaolusid, mis on seotud auditi üldstrateegia ja auditiplaaniga töövõtu ettevõtmise, töövõtu täitmise ja töövõtu meeskonna tehtavate üldiste kokkuvõtete kohta, näiteks järgmist:

- töövõtu planeerimisega seotud asjaolud, näiteks olulisuse kindlaksmääramisega seotud asjaolud;
- töövõtu meeskonna koosseis, sealhulgas:
 - personal, kes kasutab eriteadmisi arvestuse või auditeerimise spetsialiseeritud valdkonnas;
 - teenuse osutamise keskuste personali kasutamine;
- otsus kaasata audiitori ekspert, sealhulgas otsus kaasata välisekspert;
- aktsepteerimise ja jätkamise protsessis hangitud informatsiooni arvessevõtmine töövõtu meeskonna poolt ning sellele informatsioonile väljapakutud vastused;
- töövõtu meeskonna riskihindamise protsess, sealhulgas olukorrad, kus olemusliku riski tegurite arvessevõtmine ja olemusliku riski hindamine nõuavad töövõtu meeskonnalt märkimisväärset otsustust;
- seotud osapoolte suhete ning tehingute ja avalikustatud informatsiooni arvessevõtmine töövõtu meeskonna poolt;
- töövõtu meeskonna poolt töövõtu märkimisväärsetes valdkondades läbiviidud protseduuride tulemused, näiteks kokkuvõtted teatavate arvestushinnangute, arvestuspoliitikate või tegevuse jätkuvuse kaalutluste kohta;
- ekspertide tehtud töö hindamine töövõtu meeskonna poolt ja selle põhjal tehtud kokkuvõtted;
- grupi auditi olukordades:
 - väljapakutud grupi auditi üldstrateegia ja grupi auditiplaan;

³⁸ ISA 230, lõigu 9 punkt c

- otsused komponentide audiitorite kaasamise kohta, sealhulgas selle kohta, kuidas neid suunata ja nende järele valvata ning nende tööd üle vaadata, ning
- komponendi audiitorite tehtud töö hindamine ja selle põhjal tehtud kokkuvõtted;
- kuidas on käsitletud auditi üldstrateegiat ja auditiplaani mõjutavaid asjaolusid;
- töövõtu käigus tuvastatud parandatud ja parandamata väärkajastamiste märkimisväärsus ja loomus;
- väljapakutud auditiarvamus ja asjaolud, mille kohta tuleb info edastada audiitori aruandes, näiteks peamised auditi asjaolud või löik „Tegevuse jätkuvusega seotud oluline ebakindlus“.

A93. Töövõtu partner rakendab kutsealast otsustust muude ülevaadatavate asjaolude kindlaksmääramisel näiteks järgmise alusel:

- auditi töövõtu olemus ja tingimused;
- milline töövõtu meeskonna liige tööd tegi;
- hiljutiste inspekteerimise tähelepanekutega seotud asjaolud;
- ettevõtte poliitikatest või protseduuridest tulenevad nõuded.

Olemus, ajastus ja ulatus

A94. Suunamise, järelevalve ja ülevaatamise olemus, ajastus ja ulatus peavad olema planeeritud ja teostatud kooskõlas ettevõtte poliitikate või protseduuridega, aga ka kutsestandardite ning rakendatavate seadusest ja regulatsioonist tulenevate nõuetega. Näiteks võivad ettevõtte poliitikad või protseduurid sisaldada järgmist:

- töö, mille tegemine on planeeritud vahekuupäevaks, peab olema suunatud, järelevalvatud ja ülevaadatud protseduuride läbiviimisega samal ajal, mitte perioodi lõpus, et mis tahes vajaliku korrigeeriva sammu saaks astuda õigel ajal;
- teatavad asjaolud peab üle vaatama töövõtu partner ning ettevõtte võib määratleda tingimused või töövõttud, mille puhul selliste asjaolude ülevaatamist eeldatakse.

Skaleeritavus

A95. Läheneviisi suunamisele, järelevalvele ja ülevaatamisele võib kohandada sõltuvalt näiteks:

- töövõtu meeskonna liikme varasemast kogemusest majandusüksusega ja auditeeritava valdkonnaga. Näiteks kui majandusüksuse infosüsteemiga seotud tööd teeb sama töövõtu meeskonna liige, kes tegi seda tööd eelmisel perioodil, ja infosüsteemis ei ole tehtud märkimisväärsed muudatusi, võivad töövõtu meeskonna liikme suunamise ja järelevalve ulatus ja sagedus olla väiksemad ning seonduvate tööpaberite ülevaatus võib olla vähem üksikasjalik;
- auditi töövõtu keerukusest. Näiteks kui on toimunud märkimisväärsed sündmused, mis muudavad auditi töövõtu keerukamaks, võivad töövõtu meeskonna liikme suunamise ja järelevalve ulatus ja sagedus olla suuremad ning seonduvate tööpaberite ülevaatus võib olla üksikasjalikum;
- hinnatud olulise väärkajastamise riskidest. Näiteks võib hinnatud kõrgem olulise väärkajastamise risk nõuda töövõtu meeskonna liikmete suunamise ja järelevalve ulatuse ja sageduse vastavat suurendamist ning nende töö üksikasjalikum ülevaatamist;

- üksikute audititööd tegevate töövõtu meeskonna liikmete pädevusest ja võimekusest. Näiteks võivad töövõtu meeskonna vähem kogunud liikmed vajada töö tegemise käigus üksikasjalikuid juhiseid ja sagedasemat või isiklikku suhtlust;
- tehtud töö ülevaatuste toimumise eeldatavast viisist. Näiteks mõnes olukorras ei pruugi kaugülevaatused vajaliku suunamise tagamisel olla tulemuslikud ja neid tuleb täiendada isikliku suhtlusega;
- töövõtu meeskonna struktuurist ja töövõtu meeskonna liikmete asukohast. Näiteks võib teenuse osutamise keskustes asuvate üksikisikute suunamine ja järelevalve ning nende töö ülevaatamine:
 - olla ametlikum ja struktuursem kui siis, kui kõik töövõtu meeskonna liikmed asuvad samas asukohas, või
 - toimuda infotehnoloogia abil, et hõlbustada infovahetust töövõtu meeskonna liikmete vahel.

A96. Töövõtu tingimustes muutuste tuvastamine võib õigustada seda, et planeeritud lähenemisviis suunamise, järelevalve ja ülevaatamise olemusele, ajastusele ja ulatusele hinnatakse ümber. Näiteks kui hinnatud olulise väärkajastamise risk finantsaruande tasandil kõrgeneb keeruka tehingu tõttu, võib töövõtu partneril olla vaja muuta tehinguga seotud töö ülevaatamise planeeritud taset.

A97. Kooskõlas lõigu 30 punktiga b peab töövõtu partner määrama kindlaks, et lähenemisviis suunamisele, järelevalvele ja ülevaatamisele on vastav auditi töövõtu olemusele ja tingimustele. Näiteks kui töövõtu meeskonna enam kogunud liige ei saa töövõtu meeskonna järelevalves ja ülevaatuses osaleda, võib töövõtu partneril olla vaja suurendada töövõtu meeskonna vähem kogunud liikmete järelevalve ja ülevaatusel ulatust.

Juhtkonna, valitsemisülesandega isikute või reguleerivate asutustega peetava infovahetuse ülevaatamine (vt lõik 34)

A98. Töövõtu partner kasutab kutsealast otsustust selle kindlaksmääramisel, millist kirjalikku infovahetust tuleb üle vaadata, võttes arvesse auditi töövõtu olemust ja tingimusi. Näiteks ei pruugi olla vajalik, et töövõtu partner vaatab üle töövõtu meeskonna ja juhtkonna vahelist infovahetust tavapärase auditi käigus.

Konsultatsioon (vt lõik 35)

A99. ISQM 1 nõuab, et ettevõtte kehtestaks kvaliteedieesmärgi, mis käsitleb konsultatsiooni keeruliste või vaidlust tekitavate asjaolude üle ja selle üle, kuidas kokkulepitud kokkuvõtteid rakendatakse. Konsultatsioon võib olla asjakohane või nõutav näiteks järgmise puhul:

- keerukad või harvaesinevad küsimused (nt küsimused, mis on seotud arvestushinnanguga, mille hinnangu ebakindluse tase on kõrge);
- märkimisväärsed riskid;
- märkimisväärsed tehingud, mis väljuvad majandusüksuse tavapärase äritegevuse raamest või mis tunduvad muul viisil ebatavalised;
- juhtkonna kehtestatud piirangud ja
- mittevastavus seadustele või regulatsioonidele.

A100. Tulemusliku konsultatsiooni märkimisväärsetes tehnilistes, eetilistes ja muudes asjaoludes ettevõtte sees või rakendatavuse korral väljaspool ettevõtet võib saavutada siis, kui need, kellega konsulteeritakse:

- on saanud kõik asjassepuutuvad faktid, mis võimaldavad neil anda informeeritud nõuandeid, ja
- omavad asjakohaseid teadmisi, staaži ja kogemusi.

A101. Töövõtu meeskonnal võib olla asjakohane konsulteerida ettevõtte poliitikate või protseduuride kontekstis väljaspool ettevõtet, näiteks kui ettevõttel puuduvad asjakohased sisemised ressursid. Töövõtu meeskond võib kasutada ettevõtete, kutseühenduste ja reguleerivate asutuste või asjassepuutuvaid kvaliteedikontrolli teenuseid osutavate äriorganisatsioonide nõuandeteenuseid.

A102. Vajadus konsulteerida väljaspool töövõtu meeskonda keerulise või vaidlust tekitava asjaolu üle võib olla märk sellest, et asjaolu on peamine auditi asjaolu.³⁹

Töövõtu kvaliteedi ülevaatus (vt lõik 36)

A103. ISQM 1 sisaldab nõudeid, et ettevõtte kehtestaks poliitikad või protseduurid, mis käsitlevad töövõtu kvaliteedi ülevaatusi kooskõlas standardiga ISQM 2⁴⁰ ja nõuavad teatavat tüüpi töövõtude puhul töövõtu kvaliteedi ülevaatus.⁴¹ ISQM 2 käsitleb töövõtu kvaliteedi ülevaataja määramist ja sobivust ning töövõtu kvaliteedi ülevaataja kohustusi seoses töövõtu kvaliteedi ülevaatus läbiviimise ja dokumenteerimisega.

Töövõtu kvaliteedi ülevaatus lõpetamine enne audiitori aruande kuupäevastamist (vt lõigu 36 punkt d)

A104. ISAs 700 (muudetud) nõutakse audiitori aruande kuupäevastamist mitte varem kui kuupäeval, mil audiitor on hankinud piisava asjakohase auditi tõendusmaterjali, millele rajada audiitori arvamus finantsaruannete kohta.⁴² Kui see on kohaldatav auditi töövõtu suhtes, nõuavad ISQM 2 ja käesolev ISA, et töövõtu partner hoiduks töövõtuaruande kuupäevastamisest, kuni töövõtu kvaliteedi ülevaatajalt on saadud teade, et töövõtu kvaliteedi ülevaatus on lõpetatud. Näiteks kui töövõtu kvaliteedi ülevaataja on edastanud töövõtu partnerile murettekitavad asjaolud töövõtu meeskonna tehtud märkimisväärsete otsustuste kohta või selle kohta, et nendega seotud kokkuvõtted ei olnud asjakohased, ei ole töövõtu kvaliteedi ülevaatus lõpetatud.⁴³

A105. Töövõtu kvaliteedi ülevaatus, mis on läbi viidud õigel ajal asjakohastes etappides auditi töövõtu käigus, võib aidata töövõtu meeskonda esilekerkinud asjaolude viivitusega lahendamisel töövõtu kvaliteedi ülevaataja rahulolu saavutamiseks audiitori aruande kuupäeval või enne seda.

A106. Sagedane infovahetus töövõtu meeskonna ja töövõtu kvaliteedi ülevaataja vahel kogu auditi töövõtu vältel võib soodustada tulemuslikku ja õigeaegset töövõtu kvaliteedi ülevaatus. Lisaks märkimisväärsete asjaolude arutamisele töövõtu kvaliteedi ülevaatajaga võib töövõtu partner määrata kohustuse

³⁹ ISA 701, lõigud 9 ja A14

⁴⁰ ISQM 2 „Töövõtu kvaliteedi ülevaatused“

⁴¹ ISQM 1, lõigu 34 punkt f

⁴² ISA 700 (muudetud), lõik 49

⁴³ ISQM 2, lõik 26

seoses töövõtu kvaliteedi ülevaataja taotluste koordineerimisega mõnele teisele töövõtu meeskonna liikmele.

Eriarvamused (vt lõigud 37–38)

A107. ISQM 1 nõuab, et ettevõtte kehtestaks kvaliteedieesmärgi, mis käsitleb eriarvamusi, mis kerkivad esile töövõtu meeskonna sees või töövõtu meeskonna ja töövõtu kvaliteedi ülevaataja või selliste üksikisikute vahel, kes viivad läbi tegevusi ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemis. Samuti nõuab ISQM 1, et eriarvamused tehtaks ettevõttele teatavaks ja et need lahendataks.

A108. Mõnes olukorras ei pruugi töövõtu partner olla rahul eriarvamuse lahendusega. Sellistes olukordades võivad töövõtu partneri asjakohased sammud hõlmata näiteks järgmist:

- õigusnõu küsimine või
- auditi töövõtust taandumine, kui taandumine on võimalik rakendatava seaduse või regulatsiooni alusel.

Monitoorimine ja korrigeerimine (vt lõik 39)

A109. ISQM 1 sätestab nõuded ettevõtte monitoorimis- ja korrigeerimisprotsessile. ISQM 1 nõuab, et ettevõtte edastaks töövõtu meeskondadele informatsiooni ettevõtte monitoorimis- ja korrigeerimisprotsessi kohta, võimaldamaks neil astuda viivitamatu ja asjakohane samm kooskõlas nende kohustustega.⁴⁴ Peale selle võib ettevõtte kasutada töövõtu meeskonna liikmete antud informatsiooni ettevõtte monitoorimis- ja korrigeerimisprotsessis ning kutsealase otsustuse ja kutsealase skeptitsismi rakendamise auditi läbiviimise ajal võib aidata töövõtu meeskonna liikmetel jääda valvsaks sellise informatsiooni suhtes, mis võib olla selle protsessi seisukohast asjassepuutuv.

A110. Ettevõtte antud informatsioon võib olla auditi töövõtu seisukohalt asjassepuutuv, kui see on näiteks seotud töövõtu partneri või töövõtu meeskonna teiste liikmete läbi viidud teise töövõtu tähelepanekutega, ettevõtte kohaliku kontori tähelepanekutega või majandusüksuse varasemate auditite inspekteerimistulemustega.

A111. Võttes arvesse informatsiooni, mille ettevõtte on edastanud oma monitoorimis- ja korrigeerimisprotsessi kaudu, ja seda, kuidas see võib mõjutada auditi töövõttu, võib töövõtu partner kaaluda heastavaid samme, mille ettevõtte on välja töötanud ja rakendanud tuvastatud puuduste käsitlemiseks, ning edastada sellekohase info töövõtu meeskonnale ulatuses, milles see on töövõtu olemuse ja tingimuste seisukohalt asjassepuutuv. Samuti võib töövõtu partner määrata kindlaks, kas töövõtu tasemel on vaja täiendavaid heastavaid samme. Näiteks võib töövõtu partner määrata kindlaks, et:

- vaja on audiitori eksperti või
- suunamise, järelevalve ja ülevaatamise olemust, ajastust ja ulatust on vaja täiustada auditi valdkonnas, kus on tuvastatud puudused.

Kui tuvastatud puudus ei mõjuta auditi kvaliteeti (nt kui see on seotud tehnoloogilise ressursiga, mida töövõtu meeskond ei kasutanud), ei pruugi täiendavad sammud olla vajalikud.

A112. Tuvastatud puudus ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemis ei anna ilmtingimata märku, et auditi töövõttu ei viidud läbi kooskõlas kutsestandardite ning rakendatavate seadusest ja regulatsioonist tulenevate nõuetega, või et audiitori aruanne ei olnud antud tingimustes asjakohane.

⁴⁴ ISQM 1, lõik 47

Üldise kohustuse võtmine seoses kvaliteedi juhtimise ja saavutamisega (vt lõik 40)

A113. ISQM 1 nõuab, et ettevõtte kehtestaks kvaliteedieesmärgi, mis käsitleb töövõtu meeskonna arusaamist töövõtuga seotud kohustustest ja nende täitmist. Peale selle nõuab ISQM 1, et kvaliteedieesmärk hõlmaks töövõtu partnerite üldist kohustust seoses töövõtu kvaliteedi juhtimise ja saavutamisega ning piisava ja asjakohase kaasatusega kogu töövõtu vältel.

A114. Lõigu 40 käsitlemise seisukohast asjassepuutuvate arvessevõetavate asjaolude hulka kuulub selle kindlaksmääramine, kuidas töövõtu partner on auditi töövõtu olemust ja tingimusi arvestades järginud käesoleva ISA nõudeid ning kuidas auditi dokumentatsioon tõendab töövõtu partneri kaasamist kogu auditi töövõtu jooksul, nagu on kirjeldatud lõigus A118.

A115. Näitajad, mis annavad märku, et töövõtu partner ei pruugi olla piisavalt ja asjakohaselt kaasatud, on näiteks järgmised:

- töövõtu partner ei ole õigel ajal vaadanud üle auditi töövõtu planeerimist, sealhulgas olulise väärkajastamise riskide hindamise ülevaatamist ja nendele riskidele vastuste väljatöötamist;
- tõendusmaterjal, et neid, kellele on määratud ülesanded, tegevused või protseduurid, ei ole piisavalt informeeritud nende kohustuste ja volituste olemusest, määratud töö ulatusest ja selle eesmärkidest ning neile pole antud muid vajalikke juhiseid ja asjassepuutuvat informatsiooni;
- tõendusmaterjali puudumine töövõtu meeskonna teiste liikmete suunamise ja järelevalve ning nende töö ülevaatamise kohta töövõtu partneri poolt.

A116. Kui töövõtu partneri kaasamine ei anna alust kindlaksmääramiseks, et tehtud märkimisväärsed otsustused ja kokkuvõtted on asjakohased, ei saa töövõtu partner määrata kindlaks lõigus 40 nõutut. Lisaks selliste ettevõtte poliitikate või protseduuride arvessevõtmisele, mis võivad sätestada nendes tingimustes astutavad sammud, võivad asjakohased sammud, mida töövõtu partner võib astuda, hõlmata näiteks järgmist:

- auditiplaanide ajakohastamine ja muutmine;
- ülevaatuse olemust ja ulatust käsitleva planeeritud lähenemisviisi ümberhindamine ning planeeritud lähenemisviisi muutmine, et suurendada töövõtu partneri kaasatust, või
- konsulteerimine personaliga, kellele on määratud tegevuspõhine kohustus seoses ettevõtte kvaliteedijuhtimise süsteemi asjassepuutuva aspektiga.

Dokumentatsioon (vt lõik 41)

A117. Kooskõlas standardiga ISA 230⁴⁵ annab auditi dokumentatsioon tõenduse, et audit on vastavuses ISAdega. Siiski ei ole audiitoril vajalik ega võimalik dokumenteerida iga auditi käigus arvesse võetud asjaolu või tehtud kutsealast otsustust. Lisaks ei ole audiitoril vaja eraldi dokumenteerida (näiteks kontrollnimekirjas) vastavust asjaoludega, mille puhul vastavust on tõendatud auditi failis sisalduvate dokumentidega.

A118. Käesoleva ISA nõuete täitmise dokumentatsiooni, sealhulgas töövõtu partneri kaasamise ja töövõtu partneri poolt lõigus 40 kindlaksmääratu tõendamise, võib saavutada eri viisidel olenevalt auditi töövõtu olemusest ja tingimustest. Näiteks:

⁴⁵ ISA 230, lõik A7

- võib töövõtu meeskonna suunamist dokumenteerida auditiplaani ja projektijuhtimise tegevuste kinnitamise teel;
- võivad töövõtu meeskonna ametlike koosolekute protokollid tõendada töövõtu partneri infovahetuse ja muude sammude selgust, järjepidevust ja tulemuslikkust seoses töökultuuri ja oodatavate käitumisviisidega, mis tõendavad ettevõtte pühendumust kvaliteedile;
- võivad töövõtu partneri ja töövõtu meeskonna teiste liikmete ning rakendatavuse korral töövõtu kvaliteedi ülevaataja vaheliste arutelude päevakorrad ning nendega seotud kinnitused ja andmed töövõtu partneri poolt töövõtule kulutatud aja kohta tõendada töövõtu partneri kaasatust kogu auditi töövõtu jooksul ning töövõtu meeskonna teiste liikmete üle tehtud järelevalvet või
- võivad töövõtu partneri ja töövõtu meeskonna teiste liikmete kinnitused tõendada, et tööpaberid on üle vaadatud.

A119. Kui käsitletakse tingimusi, mis võivad kujutada riske auditi töövõtu kvaliteedi saavutamisele, võib tähtis olla kutsealase skeptitsismi rakendamine ja audiitori sellekohaste kaalutluste dokumentatsioon. Näiteks kui töövõtu partner hangib informatsiooni, mis võib tingida selle, et ettevõtte keeldub töövõtust (vt lõik 24), võib dokumentatsioon sisaldada selgitusi selle kohta, kuidas töövõtu meeskond seda olukorda käsitles.

A120. Piisavalt põhjalik ja detailne dokumentatsioon muude professionaalidega toimunud konsultatsioonide kohta, mis hõlmavad keerulisi või vaidlust tekitavaid asjaolusid, aitab mõista:

- selle küsimuse olemust ja ulatust, mille kohta konsultatsiooni sooviti, ja
- konsultatsiooni tulemusi, sealhulgas mis tahes tehtud otsuseid, nende otsuste alust ja seda, kuidas neid rakendati.